

Kulturno umjetnička društva Požege i okolice: stanje i perspektive

---

Orišković, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:093427>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

MUZIČKA AKADEMIJA U PULI
ODSJEK ZA GLAZBENU PEDAGOGIJU

Maja Orišković

**KULTURNO UMJETNIČKA DRUŠTVA POŽEGE I OKOLICE: STANJE I
PERSPEKTIVE**

DIPLOMSKI RAD

Pula, srpanj 2017.

MUZIČKA AKADEMIJA U PULI
ODSJEK ZA GLAZBENU PEDAGOGIJU

MAJA ORIŠKOVIĆ

**KULTURNO UMJETNIČKA DRUŠTVA POŽEGE I OKOLICE: STANJE I
PERSPEKTIVE**

DIPLOMSKI RAD

JMBAG: 0303032814, redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Predmet: Hrvatska folklorna glazba

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Znanost o umjetnosti

Znanstvena grana: Muzikologija i etnomuzikologija

Mentor: doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, _____, ____ godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Maja Orišković, kandidat za magistra glazbene pedagogije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da ni jedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Maja Orišković dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Diplomski rad pod nazivom KULTURNO UMJETNIČKA DRUŠTVA POŽEGE I OKOLICE: STANJE I PERSPEKTIVE koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 14. srpnja 2017.

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	7
1.1. Predmet istraživanja	7
1.2. Cilj istraživanja.....	7
1.3. Definiranje polazišnih hipoteza.....	7
1.4. Konzultirana literatura.....	7
1.5. Metodologija	8
1.6. Nacrt obrade	8
2. Kulturno umjetnička društva požeškog kraja	9
2.1. Općenito o općini Jakšić.....	10
2.1.1. Kulturno umjetničko društvo „Slavonija“ - Jakšić	10
2.2. Općenito o mjestu Buk	13
2.2.1. Kulturno umjetničko društvo „Svilenka“ - Buk	13
2.3. Općenito o mjestu Grabarje.....	16
2.3.1. Kulturno umjetničko društvo „Poljadija“ - Grabarje.....	16
2.4. Općenito o mjestu Biškupci	19
2.4.1. Kulturno umjetničko društvo „Šijaci“ - Biškupci.....	19
2.5. Općenito o gradu Pleternica	22
2.5.1. Kulturno umjetničko društvo „Orljava“ - Pleternica	23
2.6. Općenito o općini Velika.....	25
2.6.1. Kulturno umjetničko društvo „Ivan Goran Kovačić“ - Velika.....	25
2.7. Općenito o mjestu Bektež.....	29
2.7.1. Kulturno umjetničko društvo „Bektež“ - Bektež.....	30
2.8. Općenito o općini Brestovac	33
2.8.1. Kulturno umjetničko društvo „Berda“ - Brestovac	33
2.9. Općenito o gradu Požega.....	36
2.9.1. Kulturno umjetničko društvo „Požeška dolina“ - Požega	36
2.9.2. Gradsko kulturno umjetničko društvo „Požega“ - Požega	39

3. Pjesme	42
3.1. Analiza pjesama	54
4. Kola	57
4.1. Analiza kola.....	79
5. Zaključak	81
6. Literatura	83
7. Sažetak	85
8. Summary	86

1. Uvod

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada su Kulturno umjetnička društva Požege i okolice te njihovo stanje i perspektive.

1.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ustanoviti, zapisati te obrazložiti koje napjeve pjevaju te koje plesove plešu Kulturno umjetnička društava Požege i okolice. Također, cilj istraživanja je istražiti koliko je trenutno aktivnih, a koliko neaktivnih kulturno umjetničkih društava u Požeštini.

1.3. Definiranje polazišnih hipoteza

U Slavoniji se njeguje folklor unutar kulturno umjetničkih društava.

H¹: Svako manje mjesto ima svoje kulturno umjetničko društvo i njeguje izvornu pjesmu i izvorni ples.

H²: Pretpostavka je da u svakom KUD-u djeluje mlađa i starija folklorna skupina. U Slavoniji su pjesma i ples povezani jer se istovremeno pjeva i pleše uz tamburašku pratnju tamburaša.

H³: Njeguje se instrumentalni sastav, tamburaška skupina.

1.4. Konzultirana literatura

S obzirom da se rad temelji na istraživanju, za prikupljanju podataka ključne su bile probe KUD-ova koje su auditivno snimljene i notno zabilježene jer tiskani zapisi zapadne Slavonije su minimalni i rijetko su bili identični od onoga kako izvode KUD-ovi Požege i okolice. Od literature korišteni su dostupni notni materijali: Slavonske narodne pjesme požeške doline, Andrić, I., (1969.), Folklor i scena, Ivančan, I. (1971.); Šokačke pismice, Janković, S. (1967.); 35. Đakovački vezovi, Revija, Bauer, M., (2001.); Pjesmom na vezove, Hadžihusejnović-Valašek, M., Vinkešević, J. (1994.). Tonska građa napjeva zabilježena je prema: Drenjančević, Z. (2013), Slavonski tonski idiomi. U knjizi Stazom tradicije, Scenarij, glazba i spot na priredbi svečanog otvorenja Vinkovačkih jeseni; Đurković, Cveniđ (2012), nije vidljivo da je nastupao niti jedan od navedenih KUD-ova u ovome radu. O Slavonskoj glazbi se pisalo, ali konkretno o glazbi zapadne Slavonije, nema dovoljno pisanih izvora.

1.5. Metodologija

Kako bih došla do određenih spoznaja i podataka pri istraživanju, koristila sam se analizom dostupnih glazbenih napjeva: apstrakcijom, izdvajanjem općih odlika svakog KUD-a, zatim izdvajanjem iz općih odlika zajedničke i posebne karakteristike pojedinačnog KUD-a. Za terensko istraživanje bilo je ključno bilježenje i snimanje proba svakog KUD-a pojedinačno. One pjesme i plesove koje sam snimila na probama, notografirala sam i uvrstila u rad.

1.6. Nacrt obrade

U daljnjoj obradi istraživanja prikazat će se slavonska tradicijska glazba, specifičnosti njezinog zvučanja i načina zapisivanja. U ovom diplomskom radu prikazana su Kulturno umjetnička društava koja su trenutno aktivna, a to su: *KUD „Slavonija“ Jakšić*, *KUD „Svilenka“ Buk*, *KUD „Poljadija“ Grabarje*, *KUD „Šijaci“ Biškupci*, *KUD „Orljava“ Pleternica*, *KUD „Ivan Goran Kovačić“ Velika*, *KUD „Bektež“ Bektež*, *KUD „Berda“ Brestovac*, *KUD „Požeška dolina“ Požega i GKUD „Požega“ Požega*. Također, zabilježeni su i notni zapisi pjesama i kola koje izvode, a koji su karakteristični za njihov kraj. Najveći problem predstavljalo je nepostojanje notnih zapisa slavonskih napjeva, stoga su napjevi koje je autorica zabilježila snimkom na probama melografirani. Kulturno umjetnička društva Požeškoga kraja svojim radom i trudom uvelike pridonose folkloru kao tradicijskoj umjetnosti. U ovom radu opisana su mjesta iz kojih dolaze KUD-ovi. Osim notnih zapisa pjesama, melografirani su i plesovi, tj. kola.

Svaki od deset navedenih KUD-ova Požeštine ispunio je anketu u kojima su postavljena otvorena pitanja, poput: Koje godine je nastao KUD? Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD-u? Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD? Koje se dobne skupine nalaze u KUD-u? Gdje ste sve nastupali? Nabrojite mi nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj. Koje sve plesove plešete? Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi? Nabrojite svoj repertoar.

Cilj je prikazati posebnost svakoga od deset kulturno umjetničkih društava koje je navedeno u radu kako bi se dočaralo bogatstvo i posebnost svakoga KUD-a kao cjeline koja njeguje svoju tradiciju kroz napjeve i plesove, slavonska kola sa i bez instrumentalne pratnje.

2. Kulturno umjetnička društva požeškog kraja

Za Slavoniju je karakteristično dvoglasno pjevanje koje se obično izvodi u manjoj skupini. Pjesmu započinje i vodi samo jedan pjevač ili pjevačica, dok svi ostali pjevači izvode pratnju. Dvoglasje je *dijatonsko*, što znači da se temelji na tonskim nizovima u kojima prevladavaju cjelostepeni nad polustepenim intervalima. Uglavnom su paralelni pomaci glasova, najčešće u tercama, uz rjeđe ostatke starije bordunske pratnje, za koju je karakteristično zadržavanje pratećeg glasa na istom, ležećem tonu. Uz elemente *bordunske pratnje* karakteristični su *unisono završeci* obaju glasova na istome tonu, dok su za noviji karakteristični *kvintni završeci* koji su nastali u drugoj polovici 19. stoljeća. Svoju dugu tradiciju ima pjevanje bez instrumentalne pratnje (a capella). Pleše se u zatvorenom kolu, koje je vrlo kompaktno zbog načina držanja ruku koje su prekrížene sprijeda, rjeđe straga. Više o tome u *Kulturno umjetničko društvo „Slavonija“ Jakšić i njihov repertoar (Orišković, 2015)*. O folklornoj glazbi Slavonije pisali su: Hadžihusejnović-Valašek, M.; Slavonska folklorna glazba 18. stoljeća prema pisanim izvorima, Lechner, Z.; Tradicijska kultura Slavonije, Baranje i Srijema; Ferić, M., Ajd' na livo, ajd' na desno; Ceribašić, N., Slavonska folklorna glazba kroz koncepcije smotri i istraživanja; Miholić, I. dala je pregled glazbovanja u Slavoniji kao priručnik za rad u osnovnoj školi. Gašparac, J., Folklor Slavonije: kroz prizmu požeških kulturno umjetničkih društava (završni rad, 2012), opisuje folklor Slavonije, tradicijske instrumente Slavonije, pjesme i napjeve Slavonije, tradicijske plesove Slavonije te narodnu nošnju Slavonije. Od kulturno umjetničkih društava spominje KUD „Tkanica“ Alilovci, koji više nisu aktivni, zatim KUD „Šijaci“ Biškupci, koji su i dalje aktivni te KUD „Ivan Goran Kovačić“ Velika, koji su i dalje aktivni.

2.1. Općenito o općini Jakšić

Mjesto i općina Jakšić smjestilo se u srcu „Zlatne doline“, u središtu Požeške kotline. Naselje je smješteno uz cestu Nova Gradiška – Požega – Našice – Osijek, svega sedam kilometara od grada Požege. Cijela općina ima 44,85 km² površine i 4.437 stanovnika. (Prema: www.jaksic.hr).

2.1.1. Hrvatsko kulturno umjetničko društvo „Slavonija“ Jakšić

Narod ovoga kraja njeguje svoje običaje, napjeve i plesove. Pjesme opisuju krajolik Jakšića i životne navike slavonskog čovjeka. Hrvatsko kulturno umjetničko društvo „Slavonija“ Jakšić, osnovano je 23. ožujka 1997. godine na poticaj Osnovne škole „Mladost“ i tadašnjeg ravnatelja škole Marijana Gašparića. Ovo društvo ima za cilj očuvati sve stare običaje i napjeve, prenositi ih na mlade naraštaje koji pohađaju Osnovnu školu „Mladost“. HKUD „Slavonija“ Jakšić u svom osamnaestogodišnjem neprekidnom radu prisutno je na gotovo svim značajnim svečanostima i prigodama općine Jakšić i Požeško-slavonske županije te sudjeluju na mnogim smotrama, humanitarnim koncertima i susretima folkloru diljem Hrvatske. Od 2002. godine, KUD „Slavonija“ organizira tradicionalnu smotru folkloru koja se održava drugog vikenda u mjesecu rujnu pod nazivom „Pjesmom u jesen“ u Jakšiću. Također, organizatori su i dječje smotre folkloru koja se održava od 2009. godine.

Slika 1. HKUD „Slavonija“ Jakšić.

Izvor: arhiv HKUD-a Jakšić

Danas društvo broji 60 članova u tri grupe: folklorna velika skupina, mala skupina (koju čine djeca u dobi od pet do deset godina) i tamburaška sekcija. Voditeljica folklorne skupine je gospođa Ankica Vinković. Voditelji tamburaške sekcije su Antun Kovačić i

Marijan Grubešić. Predsjednik KUD-a je gospodin Dario Pažin, koji je za predsjednika izabran 2012. godine.

O KUD-u „Slavonija“ Jakšić saznajemo na temelju odgovora na otvorena pitanja intervjua na koje je odgovorila Ankica Vidović (r. 1953.), voditeljica KUD-a.

Koje godine je nastao KUD?

Hrvatsko kulturno umjetničko društvo „Slavonija“ Jakšić kao društvo osnovano je 23. ožujka 1997. godine na poticaj Osnovne škole „Mladost“ i tadašnjeg ravnatelja škole Marijana Gašparića, a time je ozakonjen rad niza prijašnjih pokušaja i djelovanja folkloru u ovome kraju.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

Kada je osnovano, društvo je djelovalo u dvije skupine, folklorna i tamburaška, a brojala je 60 članova, djece, mladeži, starijih ljudi i tamburaša. Danas društvo broji 60 članova u tri grupe: folklorna velika skupina, mala skupina koju čine djeca u dobi od pet do deset godina i tamburaška sekcija.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Naš KUD se sastoji od tri grupe: folklorna velika skupina, mala skupina i tamburaška sekcija.

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

U KUD-u se nalaze sve dobne skupine, od 5 do 70 godina.

Gdje ste sve nastupali?

Nastupali smo na Đakovačkim vezovima u Đakovu, na Vinkovačkim jesenima u Vinkovcima te na međunarodnoj smotri folkloru Leron u Vodnjanu. Ljepotu hrvatskog folkloru osim po Lijepoj našoj Društvo prenosi i izvan granica Hrvatske na gostovanjima u Njemačkoj, Slovačkoj, Mađarskoj te Bosni i Hercegovini.

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Oj, Jakšiću, Moj Jakšić, Oj, Jakšičke uske staze, Što se ono tamo bijeli, Vlak, mašina, te Oj, oblaci.

Koje sve plesove plešete?

Uglavnom plešemo kola zatvorenog tipa u kojem se pjeva, a to su: Kalendari, Drmeš, Aj na livo, Mista, Dorat, Tape. Ples u trojkama: Logovac

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

Njegujemo običaje, pjesme i kola našeg kraja i time pridonosimo očuvanju narodne baštine Jakšičkog kraja. Možemo se pohvaliti mnogim nagradama koje smo osvojili na natjecanjima diljem Lijepe naše, ali i mladima koji nam se sve češće priključuju u KUD i zbog toga smo jako ponosni. Također, ponosimo se svojom smotrom folkloru „Pjesmom u jesen“ koja se održava od rujna 2002. godine. Smotra se održava drugi tjedan u mjesecu rujnu i traje dva dana.

Nabrojite svoje repertoar.

HKUD „Slavonija“ Jakšić izvodi napjeve koji potječu iz Jakšića, a to su: Oj, Jakšiću, Moj Jakšić, Oj, Jakšičke uske staze, Što se ono tamo bijeli, Vlak, mašina, te Oj, oblaci. Od ostalog repertoara izvodimo: Kalendari, Sve su dike u kolu, Slavonijo, Okreni se, moje kolo malo, I moje se cvijeće, Hopa, cupa, skoči, Šokadija, Male su djevojčice, Dvoj` se mili zavolili, Što se čulo jednog dana, Širi kolo, Kabanica, Tandora, Žetveno kolo, Opšaj diri, Sve je tiho, sve je mirno, Bilo grožđe, Šetale se, Svatovci, Tapa, Dorat, Sakajdo, Povračanac, Oj, divojko, dušo, Aj na livo, Diko moja, Titrала se lipa Mara i Lolo garava.

U razgovoru sa gospođom Vinković, saznala sam da je nošnja u kojoj nastupa KUD „Slavonija“ Jakšić, paurska. O paurskoj nošnji više u *Orišković, 2015.*

2.2. Općenito o mjestu Buk

Buk (Buk, Svilna, Resnik), je naseljeno mjesto smješteno na cesti Pleternica-Đakovo, uz potok Skočinovac. Ime Buk prvi je put zapisano 1545. u turskom poreznom popisu. Nalazi se u sastavu grada Pleternice. U Buku žive 192 stanovnika (2011.). U selima se dugo održala ikavica, ali sa današnjim danima izumire. Prosjek starosjedilaca najpovoljniji je u Požeštini. U Buku svi stanovnici su rimokatolici. U Buku postoji četverogodišnja područna škola Osnovne škole fra Kaje Adžića iz Pleternice, a nedavno je dobila i podnaziv područna škola Tomo Perić. Škola je osnovana 1858. godine.

Slika 2: Mjesto Buk.

Izvor: (www.maps.google.com)

2.2.1. Kulturno umjetničko društvo „Svilenka“ – Buk

Kulturno umjetničko društvo u Buku osnovano je 15. ožujka 2000. godine. Kulturno umjetničko društvo dobilo je naziv Svilenka po svečanoj marami koju su žene nosile oko vrata. KUD Svilenka do sada broji oko 150 članova podijeljenih u dvije folklorne sekcije. Prva folklorna sekcija obuhvaća djecu od 6 do 12 godina, a druga od 13 godina. Predsjednica kulturno umjetničkog društva Svilenka je gospođa Branka Leist, voditeljica plesnih skupina je gospođa Branka Potnar, a voditeljica tamburaša je gospođa Jelena Potnar (r.1962.), koja je odgovorila na otvorena pitanja intervjua.

Slika 3: KUD „Svilenka“ - Buk

Izvor: Arhiv KUD-a „Svilenka“ - Buk

Koje godine je nastao KUD?

KUD je nastao 2000. godine.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

U početku je bilo 45 aktivnih odraslih članova plus 25 podupirujućih te tridesetak članova dječje folklorne sekcije. Danas je broj aktivnih članova 25 plus 35 podupirujućih te 18 djece u dječjoj folklornoj sekciji. Broj članova varira u odnosu na zapošljavanje i daljnje školovanje i promjenu prebivališta.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Folklorna sekcija

Dječja folklorna sekcija

Ženska pjevačka skupina

Mješovita pjevačka skupina

Dramska sekcija

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

Djeca predškolskog uzrasta

Djeca osnovnoškolske dobi

Srednjoškolci

Ljudi odrasle dobi

Gdje ste sve nastupali?

Nastupali smo na svim značajnim folklornim manifestacijama po Hrvatskoj te na svim društvenim, gospodarskim, vjerskim događanjima na području županije, grada Pleternice te mjesta Buka, Svilne, Resnika i Kalinića – mjesta koja pripadaju župi Buk.

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Najstariji segment tradicijske baštine su šetana kola: Marko konja poji, Dvi su druge virno drugovale, Oj, divojko, dušo, zelena jabuko, Titrala se lipa Mara. Uključeni smo u projekt Ministarstva kulture te smo snimili za radio i televiziju i organizirali smotru šetanih kola, a projekt na kojemu sada radimo je pučko crkveno pjevanje, također pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i Hrvatskog sabora kulture.

Koje sve plesove plešete?

Šetana kola po kazivanju starih ljudi te kola uz tamburašku pratnju, ali je naglasak na tradicijskim napjevima i obradi narodnih običaja (običaji „klapanja“, jedino sačuvan u selima župe vezan uz Veliki tjedan, običaj Uskrsa, berbe grožđa, pudarenja.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

U segmentu plesa kola koja se plešu zastupljena su na području požeštine, ali naglasak dajemo obradi tradicijskih folklornih značajki mjesta Buka i pripadajućih sela župi Buk.

2.3. Općenito o mjestu Grabarje

Slika: 4. Mjesto Grabarje

Izvor: www.google.hr

Grabarje je smješteno 20 km istočno od Požege na cesti Kutjevo - Pleternica, 7 km južno od Kutjeva, susjedna sela su Ferovac na sjeveru i Zarilac na jugu. Grabarje ima 490 stanovnika (prema popisu stanovništva iz 2011. godine).

2.3.1. Kulturno umjetničko društvo „Poljadija“ Grabarje

KUD je osnovan 1957. godine, a nastupa od 2000. godine. Djeluje kroz tri sekcije, Malo kolo, Veliko kolo i Tamburaška sekciji. Kroz pjesmu i ples nastoje što vjernije prikazati običaje Grabaračkog kraja. Nastupali su na svim većim smotrama u zemlji, Bosni i Hercegovini i Srbiji. Imaju vlastitu smotru folkloru „Poljadija u srcu“ koja se održava u mjesecu srpnju za blagdan Sv. Ane, zaštitnice mjesta.

Slika: 5. KUD „Poljadija“ Grabarje

Izvor: www.sokacki-portal.com

U nastavku donosimo intervju sa voditeljicom i koreografkinjom je Brankicom Potnar (r. 1962.)

Koje godine je nastao KUD?

Tradicija folklor datira od 1957. kada su učitelji i supružnici Vrkljan unutar školskog obrazovanja djecu učili narodnim plesovima, a na ovaj način organizirani smo od 2000. godine.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

U početku, na folkloru odraslih bilo je od 58 do 68 plesača i dječja folklorna sekcija. Danas je aktivnih članova 35 do 40 odraslih plesača te podupirujući članovi (tridesetak ljudi) i 22 djece u dječjoj folklornoj sekciji; 7 svirača te svirač samice, svirač na dvojnicama te mladi gajdaš (tradicijska glazbala).

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Folklorna sekcija odraslih

Dječja folklorna sekcija

Ženska pjevačka skupina

Ženski tamburaški sastav Bećaruše

Muški tamburaški sastav Poljadija

Muška pjevačka skupina Grabarčani

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

Dječja folklorna sekcija – djeca od 1-4 razreda OŠ.

Svirači: viši razredi Osnovne i Srednje škole

Odrasli u dobi od 20-ih do 60-ih godina

Gdje ste sve nastupali?

Nastupali smo diljem Hrvatske: Đakovački vezovi, Vinkovačke jeseni, te na području općine Kutjeva gdje Grabarje administrativno pripada, zatim u Bosni i Hercegovini, u Srbiji (Vojvodina).

Nabrojite mi nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Šetana kola: Mlad se junak, Dvi su druge virno drugovale, Marko konja poji, Titrala se lipa Mara, Pod brdom se voda valovala, Lupi Ivo svinje. Od pjesama: Majka Mari kose plela, Išla je djevojka, Iz kamena je voda tekla, Vinac vismo i savismo, Opadaj lišće, Prolistaj goro, Poranila djevojčica golube darani.

Koje sve plesove plešete?

Ajde na livo, Ćiro, Žita, Kalendari, Tape, Dorata, Zavrzan, Dere, Sakajdo, Sitno kolo, Mista, Drmeš, i drugo.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

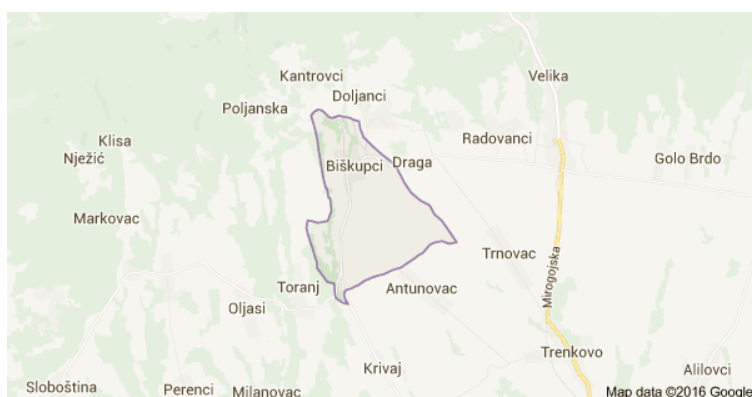
Organizatori smo manifestacije „Poljadija u srcu“. Svake je godine tematski određena temom iz tradicijskog životanaših starih (ciklus godišnjih, životnih i radnih običaja). Tako za temu imali žetvu, dječje igre na megdanu, sjenokošu, pudarenje i berbagrožđa, obrada od lana do stana (projekt financiran od strane Ministarstva), tema „Život u seoskoj zadruzi“, svatovski običaji požeštine (pripremljen zajedno sa KUD-om „Tkanica“ iz Alilovaca.

2.4. Općenito o mjestu Biškupci

Biškupci su smješteni 3 km zapadno od Velike, susjedna naselja su Poljanska na zapadu, Stražeman, Kantrovci i Doljanci na sjeveru, Draga na istoku i Toranj, Krivaj i Antunovac na jugu.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine Biškupci su imali 359 stanovnika, dok su prema popisu stanovništva iz 1991. godine imali 344 stanovnika.

Slika 6: Mjesto Biškupci.

Izvor: (www.maps.google.com)

2.4.1. Kulturno umjetničko „Šijaci“ - Biškupci

KUD „Šijaci“ Biškupci kao društvo nastalo je 1958. godine i sudjelovalo je u okviru „seljačke sloge“. Pod nazivom „šijaci“ društvo djeluje od 1982. godine, a njeguje izvorni folklor „šijaka“, stanovništva sjevernog dijela požeške kotline. Nastupali su na brojnim smotrama folkloru diljem naše domovine, od nastupa na području Požeštine do „Đakovačkih vezova“, „Vinkovačkih jeseni“, Smotre folkloru u Zagrebu, kao i na smotrama pjevačkih skupina u Slavonskom Brodu i Krapini. Društvo njeguje izvorni folklor i običaje sjeverozapadnog dijela podpapučkog kraja Požeške kotline. Nošnja je stara preko 100 godina, a svaki nastup „šijaka“ vezan je uz neki od običaja svoga kraja. Voditeljica i koreografkinja KUD-a je Marija Tomašević.

Slika 7: KUD „Šijaci“ – Biškupci

Izvor: www.pozeska-kronika.hr

U nastavku slijedi intervju s tajnikom KUD-a „Šijaci“, Ivana Bunjevca (r.1952.)

Koje godine je nastao KUD?

KUD je osnovan 1982. godine

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

Kroz cijelo razdoblje između 35 i 45 aktivnih članova, a danas broji oko 70 aktivnih članova.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Starija folklorna skupina

Mlađa folklorna skupina

Mješovita pjevačka skupina

Ženska pjevačka skupina

Tamburaška sekcija

Sekcija za prikupljanje narodnog blaga i starina

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

Sve dobne skupine od 7 do 77 godina podijeljene po skupinama i sekcijama

Gdje ste sve nastupali?

Brojni nastupi u zemlji i inozemstvu, kroz proteklih pet godina samo najvažniji

Vinkovačke jeseni, Đakovački vezovi, Smotra međunarodnog folkloru u Zagrebu, Lijepom našom, Brodsko kolo, Kulturni mozaik PSŽ, Državni susreti pjevačkih skupina u Krapini, Državna smotra folkloru u Karlovcu, Međunarodna smotra folkloru u R. Sloveniji i dr.

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Lipo ti je, Vitar travu leluja, Divojko moja napoj mi konja, Oj redušo, Pod Papukom zelena livada i dr.

Koje sve plesove plešete?

Sitna kola, Sakaj diše, Povraćanac, Gajde, Oj dorate, Zavrzana, Tape i dr.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

KUD njeguje isključivo izvornu folklornu baštinu Podpapučkog kraja, s izvornim pjesmama, kolima i običajima „Šijaka“ stanovnika podpapučkih sela uz pratnju tradicijskih instrumenata samice i gajdi. Imamo najstariju nošnju ovoga kraja.

2.5. Općenito o gradu Pleternica

Slika 8: Grad Pleternica

Izvor: (www.maps.google.com)

Pleternica je dobila status grada 1997. godine. Danas je jedan od 5 gradova u Požeško-slavonskoj županiji (uz Požegu, Pakrac, Lipik i Kutjevo). Grad Pleternicu čini mjesto Pleternica zajedno sa još 38 okolnih sela (stanje 2011. godine).

Grad je smješten na jugoistoku Požeško-slavonske županije, na mjestu gdje se Orljava probija između Požeške gore i Dilja prema Savi, na tzv. vratima Požeške zlatne doline. Okružen je vijencem gora (Psunj, Papuk, Krndija, Dilj i Požeška gora), a nadmorska visina iznosi 122 metra. Vlada umjerena kontinentalna klima.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, Grad Pleternica ima 11.323 stanovnika, a samo naseljeno mjesto Pleternica 3.540 stanovnika. Prva Pučka škola u Pleternici otvorena je još za vrijeme vladavine Marije Terezije (1770. godine). Osmogodišnja škola otvorena je 1952. godine. Danas temelj obrazovanja u pleterničkom kraju čini Osnovna škola, koja nakon Domovinskog rata dobiva ime Osnovna škola fra Kaje Adžića Pleterničanina. Škola se nalazi među deset najvećih osnovnih škola u Republici Hrvatskoj, a ima preko 1000 učenika. Zgrada u kojoj se škola nalazi danas otvorena je 1977. godine, a 2010. godine otvorena je i nova športska dvorana u sklopu škole. Temelj razvoja kulture i kulturnih događanja čine KUD Orljava (osnovan 1977.) i Hrvatska knjižnica i čitaonica Pleternica (osnovana 1907.), koja rasploraže fondom od oko 30.000 knjiga.

Od 1982. godine svakog lipnja održava se manifestacija LIDAS (Lipanski Dani Amaterskog Stvaralaštva), koja je višednevna i ugošćuje razne KUD-ove iz cijele Hrvatske,

ali i susjednih zemalja. U sklopu LIDAS-a se od 1993. godine održavaju i Cvjetići glazbe, dječji tamburaški festival.

2.5.1. Kulturno umjetničko društvo „Orljava“ - Pleternica

KUD „Orljava“ nalazi se u malom gradu Pleternici pokraj grada Požege. KUD aktivno djeluje već 40 godina, a kroz njega je prošlo više stotina članova. KUD djeluje u dvije plesne i jednoj tamburaškoj sekciji.

Slika: 9: KUD „Orljava“ Pleternica

Izvor: arhiv KUD-a „Orljava“

U nastavku slijedi intervju sa predsjednikom KUD-a „Orljava“ Goranom Kovačevićem (r. 1972.) i voditeljicom KUD-a Vesnom Valentić (r. 1983.).

Koje godine je nastao KUD?

Kulturno umjetničko društvo „Orljava“ u Pleternici djeluje kao udruga od 1977. godine i od tada kontinuirano radi. Prije toga društvo djeluje kroz različite sekcije još od 1946. godine.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

Tokom svih 40 godina postojanja članova je u prosjeku 50 – 60 u četiri sekcije.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

4 sekcije

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

Dječja sekcija je od 4 godine pa do najstarijih članova u dobi i preko 80 godina.

Gdje ste sve nastupali?

Na velikom broju smotri folkloru u RH i u inozemstvu (Italiji, Švicarskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Mađarskoj, Srbiji i BIH), na brojnim izborima ljepote u našoj paurskoj nošnji, na koncertima i drugim manifestacijama. S djecom smo nastupali najviše po Slavoniji na dječjim smotrama folkloru. Nastupali smo na smotrama „Mi smo djeca vesela“ u Sičama, „Al je lipo naše kolo malo“ u Požegi, „Igra kolo maleno“ u Slavonskom Brodu i na „Dječjim vinkovačkim jesenima“ u Vinkovcima.

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Anica ovce čuvala, Oj livado rosna travo - notno prilagođen napjev pleterničkom kraju, Poskakanac, Zavrzan.

Koje sve plesove plešete?

Slavonija-požeški kraj :poskakanac, zavrzan, taraban, sitna kola, povraćanac, krivo kolo, tape. Pjesme i plesovi Posavine – dućec, paragvajz, cigančica, posavsko kolo, posavski drmeš.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

Obradili smo mnoge običaje, no među zadnjima pastirske običaje Pleterničkog kraja i okolice s karakterističnim napjevima za kraj.

Nabrojite svoj repertoar.

Pastirski običaji Požeške kotline i pleterničkog kraja „Anica ovce čuvala“. Pjesme i plesovi Posavine „ Sava voda proticala“.Pjesme i plesovi pleterničkog kraja i uže okolice „ Alaj volim kad tambura svira“

2.6. Općenito o općini Velika

Slika 10: Općina Velika

Izvor: www.034portal.hr

Velika je naselje i rekreacijsko središte na južnim obroncima Papuka u Požeškoj kotlini u Slavoniji, 14 km sjeverno od Požege. Ostaci rimske nekropole na Radovanačkome brdu. U srednjem vijeku sjedište vlastelinstva (castrum i Opidum Welika, Velyke), u vlasništvu plemića Veličkih (poslije Bekefi Velyke). Ostaci burga iz XIII. st., što se ističu na visokom stjenovitu izdanku Papuka, pokazuju četverokutnu osnovu s trokutastim suženjem koje završava obrambenom kulom. Gotička župna crkva sv. Augustina ima četverokutno svetište, sa sjedalima (sedilijama) u svetištu i lađi. God. 1987. pronađene su gotičke freske u dva sloja na vanjskome južnom pročelju crkve (srodnosti s freskama u požeškoj crkvi sv. Lovre). Franjevci preuzimaju crkvu 1575. i poslije oslobođenja od Turaka 1690. grade veliki barokni samostan s klaustrom, produžuju i barokiziraju crkvenu lađu; visoki toranj s puškarnicama, iz prve faze dogradnje, smješten je u produžetku svetišta. Samostan je postupno rušen u XIX. st., posljednje krilo 1922. Crkvena zbirka sadrži arheološke i umjetničke predmete s područja Požeške kotline. Na groblju se nalazi barokna kapela sv. Nikole.

2.6.1. Kulturno umjetničko društvo ” Ivan Goran Kovačić” - Velika

KUD „Ivan Goran Kovačić“ iz Velike osnovan je u proljeće 1987. godine. Sastoji se od folklorne, tamburaške, ženske i mješovite pjevačke skupine. Njeguju izvorni folklor podpapučkog kraja. Osim izvođenja slavonskih pjesama i plesova, plešu plesove drugih krajeva Hrvatske. KUD se ponosi svojom nošnjom koja ima dugu tradiciju. Svake godine

održavaju smotru „Čuvajmo običaje zavičaja“ koja traje tri dana, zadnji vikend u mjesecu svibnju.

Slika 11: KUD „Ivan Goran Kovačić“ - Velika

Izvor: Arhiv KUD-a „Ivan Goran Kovačić“ Velika

U nastavku slijedi intervju s voditeljicom KUD-a Irenom Hervačanin (r. 1982.)

Koje godine je nastao KUD?

Osnovan je u proljeće 1987, s folklornom i tamburaškom sekcijom.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

U trenutku osnivanja društvo je brojilo oko 140 članova od 7-77 godina ljudi sa željom da njeguju izvorni folklor podpapučkog kraja.

Danas društvo broji oko 50 članova, u dobi od 14 do 70 godina.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Društvo se sastoji od folklorne, tamburaške, ženske pjevačke i mješovite pjevačke skupine, a trenutno je i ponovno okupljanje i formiranje dječje skupine.

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

U dobi od 14 do 70 godina.

Gdje ste sve nastupali?

Društvo je nastupalo na području cijele RH, od međunarodne smotre folkloru u Zagrebu, Đakovačkih vezova i Vinkovačkih jeseni do manjih smotri folkloru, no ne manje važnih, (svaka smotra je nama jednake vrijednosti); međunarodne smotre folkloru u Slovačkoj (1995.) gdje smo odnijeli drugo mjesto, cijelo-večernji koncert u Njemačkoj u Ideroberštajnu, u Parizu; u Italiji (grad Termoli) na Siciliji, Rumunjskoj, Mađarskoj; svakogodišnji susreti u BiH i Vojvodini.....društvo jako puno putuje, ne mogu se ni sjetiti svih područja gdje smo bili....

No moram i napomenuti da je društvo i općina Velika potpisala prijateljsku povelju s društvom i gradom Raša prije 20 godina, i unazad 10 godina u gradu Raši svako proljeće priređujemo slavonsko veče...

Mogla bi ja ovako dvije stranice napisati o našim aktivnostima i susretima s drugim društvima....

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Naš kraj (Požeško-slavonska županija) poznata je po šetanim kolima, tako da su ona prisutna u svakom društvu u našoj županiji. Svi mi svojatamo neka kola, no opće poznato je da se ta kola u malo drugačijim oblicima plešu u cijeloj Slavoniji...

Ono što bih izdvojila iz našeg kraja su pjesme: Dođi diko večeras na prelo, Opadaj lišće;

povračanac, Karanfile cvijeće moje, Pod brdom se voda valovala, Titrala se lipa Mara...;

od plesova Sitna kola, Mista.... u knjizi dr. Ivančanina piše, a stari ljudi govore da je kukunješće ples veličkoga kraja, no kako je to ličko kolo pretpostavlja se da je to netko od iseljenika donio, a ljudi na ovom području prisvojili...

Šetana kola - Haj pod Papupkom zelena livada, Marko konja poji; Ivo Maru na livadi ljubi...

Koje sve plesove plešete?

Osim kola, plesova i pjesama našega kraja plešemo plesove drugih krajeva Hrvatske, plesove Međimurja, Podravine, Ražanca, Posavine, Bunjevačka kola, trenutno smo u fazi učenja Zagorskih i Baranjskih plesova,

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

KUD je jedna od najaktivnijih udruga u Velikoj, a jedan od vodećih kulturno-umjetničkih društava na području Požeško-slavonske županije. Osim sudjelovanja u svim događanjima u općini Velika, Društvo je organizator smotre folklor “Čuvajmo običaje zavičaja”, manifestacije koja traje tri dana, ove godine 27. put za redom. Smotra se održava uvijek zadnji vikend u mjesecu svibnju, tako da je prvi dan (petak) okupljanje društava i koncert zabavne glazbe, drugi dan (subota) održava se gastronomska manifestacija po nazivu “Najveći stol u Hrvata” gdje sve udruge, sva društva iz drugih država, koji su gosti smotre, OPG-ovci, te drugi izlažu hranu svoga podneblja. I treći dan smotra folklor koja počinje povorkom, nastupima društava te završava večerom i druženjem do kasno u noć.

Rad i način rada ne bi nas uspoređivala s nijednim drugim KUD-om, svi mi imamo svoje prednosti i mane, i svi mi na svoj način prezentiramo našu baštinu i kulturu. Poznato je da su se neki plesovi plesali drugačije u susjednim selima, tako da je teško uspoređivati društva...ono što mogu reći je da smo mi složno društvo u kojemu ne postoje dobna neslaganja, gdje smo svi kao jedno, uvijek raspoloženi za dobru zabavu. Naše probe započinju i završavaju druženjem i opuštanjima, a svugdje smo prepoznati po našim zabavnim plesovima i dobrim tamburašima.

Slika 12: KUD „Ivan Goran Kovačić“ – Velika.

Izvor: arhiv KUD-a.

2.7. Općenito o mjestu Bektež

Slika 13: Mjesto Bektež

Izvor: www.maps.google.com.

Bektež je danas značajno središte na području Grada Kutjeva, jedno od razvijenijih sredina Požeštine, osobito u obrtništvu. Naselje ima oko 120 domaćinstava s 388 mještana, a uz bavljenje obrtništvom najzastupljenija je poljoprivredna proizvodnja. U mjestu je pošta, područna škola, poslovna jedinica Kutjeva d.d., trgovina i dr. Bektež je značajan po društvenoj angažiranosti mještana, pa u selu djeluju lovačko i ribolovno društvo, kulturno-umjetničko društvo, nogometni klub i vatrogasno društvo Bektež, ujedno i najstarija udruga u Bektežu.

Naselje Bektež nastalo je još prije gotovo 700 godina, a njegovom stalnom razvoju u velikoj mjeri je pridonio izuzetnom povoljan zemljopisni položaj na razmeđi pravaca prema Požegi, Našicama i Slavanskom Brodu. Selo je smješteno u sjeveroistočnom dijelu Požeštine, u podnožju Krndije i Papuka, na važnoj prometnici koja povezuje središte Požeško-slavonske županije i grad Našice u Osječko-baranjskoj županiji, a također čini poveznicu preko Čaglina prema Slavanskom Brodu.

2.7.1. Kulturno umjetničko društvo „Bektež“ - Bektež

KUD „Bektež“ osnovan je 1997. godine. U svom radu njeguje izvorni folklor. Na sceni često izvode običaje i događanja kako isti ne bi ošli u zaborav. Izvode izvorne pjesme u *a capella* pjevanju te sudjeluju u natjecanju malih vokalnih sastava u izvornoj pučkoj glazbi. Organizatori su vlastite smotre „Bekteški susreti“ koja se održava svake godine. Također, njeguju tradicijsku glazbu, sviranje na samici koju svira Duško Bjelić, koji je ujedno i voditelj KUD-a.

Slika 14: KUD „Bektež“ - Bektež

Izvor: www.034portal.hr

U nastavku donosimo intervju s voditeljem KUD-a Doškom Bjelić (r. 1948.) i Anitom Katić (r. 1974.).

Koje godine je nastao KUD?

KUD Bektež osnovano je 1997. godine.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

Nekada je u KUD-u bilo 30-tak – 40-tak članova, a sad ih je aktivnih 25.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

KUD se sastoji od triju sekcija: pjevačke (njeguje izvorno acapella pjevanje), plesačke i sviračke (sviranje na tradicijskom instrumentu samici).

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

U KUD-u kontinuirano rade odrasli, a dječja sekcija povremeno, ovisno o broju i interesu djece za folklor.

Gdje ste sve nastupali?

Nastupali smo na mnogim lokalnim događanjima po županiji. Na vinskim priredbama u Kutjevu, na Kulturnim mozaicima koje organizira Požeško-slavonska županija, na natjecanjima u acapella pjevanju (županijskim i državnim u Krapini 2013.) te na raznim lokalnim smotrama folklor.

Nastupali smo na Aureafestu (prikazom žetvenih običaja), na Đakovačkim vezovima, na Vinkovačkim jesenima, na Međunarodnoj smotri folklor u Zagrebu 2003., više puta u Tordincima na izboru šokačke kraljice (gdje je jedne godine naša predstavica bila druga, a jedne godine prva pratilja šokačkoj kraljici), nekoliko puta na međunarodnom Festivalu kulture u Bosanskoj Otoci u BiH, na manifestaciji Baranjski bećarac u Topolju, na maškarama u Županji (gdje smo skupnom maskom osvajali prva mjesta...)

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koji su karakteristične za vaš kraj.

Pod brdom se voda valovala (šetano kolo), Ajmo, cure, ajte se okretat (šetano kolo), Dvi su druge virno drugovale (šetano kolo), Ivo Mandi lugom dolazio (šetano kolo), Oj divojko dušo (šetano kolo)

Koje sve plesove plešete?

Sitno kolo, Poskakanac, Povračanac, Gajde, Zavrzan, Tape, Taraban, Ajd na livo, Žita, Kabanica, Sakajdo i dr.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

KUD njeguje izvorno acapella pjevanje u čemu se neprestano usavršava tražeći izvorni materijal za pjesmu, koji još postoji na terenu. Svjesni smo kako čuvamo tradiciju koja ne samo da je na granici izumiranja, već je gotovo izumrla jer način pjevanja u Požeštini bio je specifičan i svoj, a sad je takvog načina izvođenja sve manje, što pod utjecajem nezanimanja

za vlastitu nematerijalnu baštinu, što zbog utjecaja drugačijih načina pjevanja koji dolaze iz susjednih regija.

KUD također izvodi i stilizacije (prikaze) običaja koje su spoj pjesme, glume i plesa. Tako u svom repertoaru ima iscrpan prikaz Badnjaka, uvjerljiv prikaz žetve i melankoličnu pjevačko-glumačku priču o raseljavanju pod nazivom Šokačka čežnja.

Slika 15: KUD „Bektež“ – Bektež.

Izvor: Arhiv KUD-a.

2.8. Općenito o općini Brestovac

Slika 16: Općina Brestovac

Izvor: Google maps

Brestovac je mjesto smješteno zapadno od Požege i broji 4.028 stanovnika (popisa stanovništva iz 2001. godine) raspoređenih u 48 naselja. Danas broji oko 4.500 stanovnika. Kao naselje spominje se davne 1302. godine. Brestovac se nalazi na raskrižju puteva prema Pakracu i Novoj Gradišci. Općinsko je središte sa župnom crkvom svetog Martina, poštom, ambulantom, apotekom te osnovnom školom Dragutina Lermana koja se nalazi pored KUD-a „Berda“.

2.8.1. Kulturno umjetničko društvo „Berda“ - Brestovac

KUD „Berda“ jedino je društvo koje djeluje u zapadnom dijelu Požeštine. Broji oko 40 članova okupljenih u plesnu, pjevačku (mušku i žensku), te tamburašku sekciju. Svojim radom nastoji oteti zaboravu izvorne plesove, pjesme i običaje područja na kojem djeluje. KUD je organizator dviju značajnih manifestacija: smotre folklor a „Dođi diko večeras na sijelo“ i priredbe pod nazivom „S pjesmom ususret Božiću“. Društvo je sudjelovalo u nizu manifestacija diljem domovine i u inozemstvu. Voditeljica KUD-a je Željka Arambašić, dok je voditelj tamburaša Zdravko Božić.

Slika 17: Kulturno umjetničko društvo „Berda“ – Brestovac

Izvor: Arhiv KUD-a.

U nastavku donosimo intervju s predsjednicom KUD-a Danijelom Grgić (r. 1984.)

Koje godine je nastao KUD?

KUD je nastao 1996. godine, ali zbog neprilika što financijskih što s tehničke strane staje s radom. 2006. godine zahvaljujući grupici entuzijasta opet kreće s radom.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

Nekada je bilo oko 20-30-ak članova (većinom odraslih), a sada nas trenutno ima oko 50 aktivnih članova koji plešu i sviraju te 20-ak neaktivnih. Trenutno je više mlađe populacije.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Sastoji se od tri sekcije: pjevačka, plesačka i tamburaška.

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

Od petog razreda osnovne škole pa do umirovljenika, tj. od 12-70 godina starosti.

Gdje ste sve nastupali?

Nastupali smo na smotrama folklora diljem lijepe naše: Đakovačkim vezovima, Zlatnim žicama Slavonije, Brodskom kolu, pokladnim povorkama u Županji, Đakovu, Pleternici itd. Organizatori smo smotre folklora „Dođi diko večeras na sijelo“ i božićnog koncerta s etno revijom „S pjesmom u susret Božiću“

Nabrojite mi nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Šetana kola: Pero paunovo, Idem selom, Ivanić

Koje sve plesove plešete?

Plešemo plesove Brestovačkog kraja, Slavonije i Međimurja.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

Samim tim što već plešemo Međimurje koje nije naš kraj. Dok drugi pretežno njeguju samo običaje svog kraja.

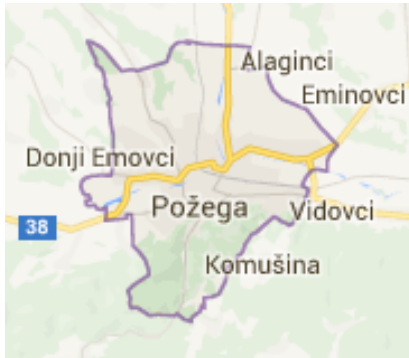
Nabrojite svoje repertoar.

Pjesme: Žito žela Marica divojka, Slavonija ravna, Hvala mati, idem selom, Oj, požeška visoka planino, Divojka Mara, Pod brdom se voda valovala.

Kola: Tape, Drumarac, Sakajdo, Žita, Tapačica (I moje se cvijeće)

2.9. Općenito o gradu Požega

Slika 18: Grad Požega

Izvor: Google maps

Grad Požega sjedište je Požeško-slavonske županije i Požeške biskupije. Od 1929. do 1991. nosio je ime Slavonska Požega. Brežuljci i prave planine, više nego ravnica, određuju izgled, osobine i karakter Požeštine. Ulice grada ulaze duboko u obronke Požeške gore, vijugaju uz brojne potoke. Požega se nalazi u zapadnoj Slavoniji, u prostranoj Požeškoj kotlini koju okružuje ovalno raspoređeni vijenac starog gorja Psunj, Papuk, Krndija, Dilj i Požeška Gora. Upravno područje Grada ima (prema popisu stanovništva iz 2011. godine) 26.248 stanovnika, a osim same Požege obuhvaća i nekoliko okolnih, uglavnom s gradom spojenih prigradskih naselja, te nešto udaljenijih manjih sela. Uže gradsko područje ima 19.506 stanovnika.

2.9.1. Kulturno umjetničko društvo „Požeška dolina“ - Požega

KUD „Požeška dolina“ mlado je društvo koje je osnovano 2009. godine. U KUD-u vlada dobra atmosfera, kvalitetne ideje i kreativan duh u kojem sudjeluju djeca, mladi ljudi u najboljim godinama, najrazličitijih interesa i područja obrazovanja, ali sa zajedničkim nazivnikom koji glasi: ljubav prema folkloru. Raspoređeni su kroz rad dječje, pjevačke, plesne i dramske sekcije. Cilj im je očuvati i prezentirati požeške narodne običaje, pjesme i plesove. Ono po čemu su prepoznatljivi je očuvanje od zaborava slavonske ikavice. Sve njihove nastupe prati mladi i perspektivni tamburaški sastav „Ciraki“. Voditeljica KUD-a je Ana Vinković.

Slika 19: KUD „Požeška dolina“.

Izvor: www.sokacki-portal.com

U nastavku donosimo intervju s tajnikom KUD-a „Požeška dolina“ – Požega, Damirom Potočnjak (r. 1964.)

Koje godine je nastao KUD?

U prosincu 2009. godine.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

Kod osnivanja je bilo 10–ak, a danas u svim sekcijama imamo 60-tak članova.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Naš KUD ima dramsku, tamburašku, pjevačku te dječju i odraslu folklornu sekciju.

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

Ciljane skupine s obzirom na članstvo u Društvu su građani kao opća populacija u svim dobnim kategorijama (djeca, mladi, odrasli), od 7 godina do onih ljudi u najboljim godinama.

Gdje ste sve nastupali?

Županijski kulturni mozaik – Prekopakra, Izbor za vinsku kraljicu – Kutjevo, Ivanjski krijes – Požega, Ulazak u EU – Požega, U Otoku moba – Otok, Oldtimer club Trophi – Požega, Kolo na dva štuka – Orubica, Glazbeni festival – Požega, Vinarija Bartolović – Požega, Promocija

knjige Ive Abibovića – Požega, Božićne pjesme za Mikca, Vincelovo – Požega, Maškare – Požega, Lijepom našom – Požega, Grgurevo – Požega, Sarmijada i provijada – N.Gradiška, Proljeće u Šartovcu – Šartovac, Igre čežnje (djeca) – Požega, Bekteški susreti – Bektež, Godišnji koncert Požeškog tamburaškog orkestra – Požega, Slavoniju u jesen si zlatna – Tenja, Pjesmom u jesen – Jakšić, Dani jabuka – Požega, Etno susreti Požeštine – Vetovo, Običaji starog zavičaja – Pleternica, Noć muzeja – Požega, Festival kulenove seke – Velika, Pakračko ljeto – Pakrac, Lidas – Pleternica, Dom za stare i nemoćne – Požega, Pivaj diko ja ću ti polagat – Biškupci, Smotra kazališnih amatera – Slavonski Brod, FHKA – Pazin, Smotra dramskih pučkih igrokaza – Požega,...

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Napjevi: Ej, kiša pada, a ja u livadi, Ivo Mandi lugom dolazio, Na livadu pala kiša rosulja, Nisam skoro pjevala kroz selo, Pod brdom se voda valovala, Poš'o neko na Pazar, Predite prelje, Uranile dvi divojke mlade, Bećarci, Svatovci, Divojka ja molila svinjara, Sve je tiho, Pismo moja,...

Plesovi:

Dvoj se mili zavolili, Rastić, I moje se cvijeće, Taraban, Moji šamac kopaju, Gajde, Nebesko, Šokadija, Oj divojko žuta kruško, Tandora, Sakaj diše, Bećarac, Dere,...

Koje sve plesove plešete?

U nastupima koristimo šetana i svirana kola, gore navedena.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

Možda će zvučati neskromno, ali moramo se pohvaliti kako su naša županija i grad po prvi put imala svog predstavnika u Pazinu na Festivalu hrvatskih kazališnih amatera koji se održava već 56. godina kao nacionalna manifestacija. Naša dramska skupina izborila je nastup među 23 odabrane skupine u jakoj konkurenciji od 180 prijavljenih skupina .

Kako želimo ostaviti trag našeg djelovanja – snimili smo 4 video dramska uratka: Čijalo, Jamac, Brlja i Priše, sve na našoj slavonskoj ikavici, koju pokušavamo spasiti od zaborava.

Izdali smo monografiju Naših prvih pet godina u kojoj možete vidjeti što smo sve radili i gdje smo bili. U suradnji s Ministarstvom kulture ostvarili smo dva projekta: Bećarac i tradicijske pjesme Požeštine – snimili CD s pjesmama i notirali iste, te snimili video zapis Umjeće izrade oglavlja Požeštine – tradicijske frizure. Po prvi puta smo u našem gradu i županiji organizirali smotru dramskih pučkih igrokaza sve sa zajedničkim ciljem – izvaditi iz bakine škrinje folklornu baštinu i sačuvati od zaborava naše tradicijske vrijednosti. Eto, po tome smo različiti i prepoznatljivi, jer nije sve u pjesmi i plesu, nego i u glumi te zapisivanju i snimanju svega što radimo kako bi nešto ostalo iza nas.

I za kraj: „...pomislite samo kako godi srcu kad kažeš: Tako su i naši stari radili! Tu se sjetiš svoga djeda, oca, majke, prijatelja... Ne živiš od danas do sutra, već radiš i gradiš za vjekove“ (Dr. A. Radić 1897.) – Rekao je tajnik KUD-a „Požeška dolina“ – Požega, Damir Potočnjak (r. 1964.).

2.9.2. Gradsko kulturno umjetničko „Požega“ – Požega

Gradsko kulturno umjetničko društvo „Požega“ iz Požege nastalo je 2005. godine te od njegovog nastanka redovno se sastoji od oko 80 aktivnih članova. Sastoji se od četiri sekcije: tamburaška, dječje plesna, odrasla plesna i pjevača sekcija.

Slika 20: GKUD „Požega“ iz Požege

Izvor: Arhiv GKUD-a „Požega“.

U nastavku slijedi intervju sa voditeljicom GKUD-a „Požega“ Vesnom Kožul (god. 1966.).

Koje godine je nastao KUD?

GKUD „Požega“ je nastalo 2005. godine.

Koliko je nekada bilo, a koliko danas ima članova u KUD- u?

Konstantno cca 80 aktivnih članova.

Od koliko se sekcija sastoji vaš KUD?

Sastojimo se od 4 sekcije:

tamburaška, dječja plesna, odrasla plesna i pjevačka sekcija.

Koje se dobne skupine nalaze u KUD- u?

Od 5 do 60 godina.

Gdje ste sve nastupali?

Međunarodna smotra folkloru u Zagrebu, Vinkovačke jeseni, Đakovački vezovi, Državna smotra starogradske plesove, Valpovačko ljeto, Regionalna smotra pjevačkih skupina, Državna smotra koreografiranog folkloru u Čakovcu, Međunarodna smotra folkloru u Bugarskoj, Austriji, Bosni i Hercegovini te stotinjak manjih folklornih priredbi u našoj zemlji.

Nabrojite nekoliko vaših izvornih napjeva i/ili plesova koje su karakteristične za vaš kraj.

Pjesme: Svatovac, Pokladarac, Anica ovce čuvala, Oj Požego lane.

Kola: Zavrzan, Pod brdom se voda valovala, Titrata se lipa Mara, Oj za gorom zelenom, Sakajdiše, Palagljaj, Oj, divojko, dušo, Nas četiri, ko četiri kralja.

Koje sve plesove plešete?

Sve plesove regije Slavonija – Livo, Povraćanac, Kalendari, Opa cupa, Gajde, U slavu, Šmit, Nebesko, Sitno kolo, Kabanica, Opšaj diri, Staračko, Taraban i druge plesove cijele Hrvatske.

Po čemu se razlikujete, odnosno što je to drugačije što nemaju ili ne izvode drugi KUD-ovi?

Njegujemo starogradski folklor.

Nabrojite svoj repertoar.

Bunjevački plesovi, Međimurski plesovi, Stari splitski ples, Korčulanski plesovi, Posavski plesovi, Slavonski plesovi, Nekoliko koreografija starogradskih plesova.

3. Pjesme

Primjer 1. Kraj Požege rasla Kata mala

Kraj Požege rasla Kata mala

Požega

The musical score is written in G minor (three flats) and 2/4 time. It begins with a tempo marking of quarter note = 50. The melody is on a treble clef staff, and the accompaniment is on a bass clef staff. The lyrics are: "Kraj Po - že - ge, ra - sla Ka - ta ma - la. Kraj Po - že - ge, ra - sla Ka - ta ma - la, za nju se je mom - čad o - ti - ma - la." The score includes a repeat sign for the second line of the melody.

Izvor: autorska transkripcija

Tekst narednih kitica:

2. Sedam dana, sedam oficira. Sedam dana, sedam oficira i još k tome sedam komandira.	4. Man` se Kato sedam oficira. Man` se Kato sedam oficira i još k tome sedam komandira. I još k tome sedam komandira.	6. Poslušala Kata svoju Maju. Poslušala Kata svoju Maju, udala se za primaša baju. Udala se za primaša baju.
3. Kad to čula lipe Kate Maja. Kad to čula lipe Kate Maja. Ovako je Katu svitovala. Ovako je Katu svitovala.	5. Pa ti idi do naših salaša. Pa ti idi do naših salaša, tamo ima dobrih tamburaša. Tamo ima dobrih tamburaša.	

Napjev je u As-duru i započinje tonom es¹. Prateća dionica javlja se u trećem taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci kroz cijeli napjev. Napjev se sastoji se od šest taktova, ali se zadnja dva takta ponavljaju (tako tvore osam taktova). Građen je od sedam tonova: b, c¹, des¹, es¹, f¹, g¹ i as¹. Vrhunac napjeva je ton as¹ koji se ponavlja tri puta (t.1, t.3 i t.5). Napjev završava toničkom funkcijom (as-c¹). Ovaj napjev se pjeva bez instrumentalne pratnje.

Primjer 2. Šetale se tri djevojke

Šetale se tri djevojke

Požega

♩ = 45

5

Še - ta - le - se, tri dje - voj - ke mla - de
po - kraj - je - dne ze - le - ne li - va - de.

The image shows a musical score for the song 'Šetale se tri djevojke'. It consists of two staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as ♩ = 45. The melody is written on a treble clef staff. The lyrics are written below the notes. The first line of music starts with a quarter rest, followed by quarter notes G4, A4, B4, and C5. The second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The tenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eleventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twelfth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirteenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fourteenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifteenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixteenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventeenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighteenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The nineteenth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twentieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-first line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The twenty-ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirtieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-first line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The thirty-ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fortieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-first line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The forty-ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fiftieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-first line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The fifty-ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixtieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-first line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The sixty-ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-first line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The seventy-ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eightieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-first line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-second line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-third line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-fourth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-fifth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-sixth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-seventh line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-eighth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The eighty-ninth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The ninetieth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The hundredth line starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5.

Izvor: autorska transkripcija

Tekst narednih kitica je:

2. Prva veli mili Bože, zlo je, ne dolazi milo janje moje.	4. Treća veli, blago j' vama dvjema, a mojega na životu nema.	6. Već se udaj i u selo moje pa ćeš moći češće meni doći.
3. Druga veli, moj je dragi ošo, nij' se sa mnom ni pozdravit doš'o.	5. Još se sjećam kako mi je rek'o, ne udaj se iz sela daleko.	

Napjev je u H-duru i započinje toničkom funkcijom, na petom stupnju, tonom fis¹, silaznim nizom. Prateća dionica javlja se u drugom taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci kroz cijeli napjev. Napjev se sastoji se od osam taktova. Građen je od pet tonova: cis¹, dis¹, e¹, fis¹ i gis¹. Vrhunac napjeva je ton gis¹ koji se ponavlja tri puta (t. 4, t. 5 i t. 7). Ovaj napjev se pjeva bez instrumentalne pratnje.

Primjer 3. Anica ovce čuvala

52

Anica ovce čuvala

Pleternica (Kata Jakobović i A. Katušić)

Lento

A-nica ov - ce ču - va - la, A-nica ov - ce ču - va - la.

Anica ovce čuvala,
kraj njih mlada zaspala.

Kroz goru momče hodilo
i lijepu Anu spazilo.

Ljubi joj lice i grudí,
u to se Ana probudí.

Na to se momče odmače,
u crnu goru zamače.

»Ako se, momče, ne vratiš
bijelo mi lice ne platiš,
kletva te moja shvatila,
do hladnog groba pratila!«

Izvor: Andrić, I. (1969.)

Napjev je u f-molu i započinje tonom f^1 , uzlaznim nizom. Prateća dionica javlja se unisono od samog početka napjeva te prati glavnu melodiju u donjoj terci i kvinti (t. 1 i t.4). Napjev se sastoji se od četiri takta. Građen je od pet tonova: f^1 , g^1 , as^2 , a^1 , b^1 i c^2 . Vrhunac napjeva je ton c^2 koji se jednom ponavljuje (t. 3). Ovaj niz predstavlja molsku pentatoniku koja prelazi iz f-mola u istoimeni dur. Ovaj napjev se pjeva bez instrumentalne pratnje.

Primjer 4. Iz kamena voda tekla

75. IZ KAMENA VODA TEKLA

Izvođač:
KUD "Podravina", Čađavica

Đakovo, 11.VII.1993.
Smotra folklor "Đakovački vezovi '93"
Snimka: J. Vinkešević
Transkripcija: A. Pavić

The musical score is written on two staves in a 2/4 time signature with a key signature of one flat (F major/D minor). The tempo is marked as quarter note = 80. The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The lyrics are written below the notes.

Iz ka - me - na, iz ka - me - na vo - da te - kla,
vo - da, - da, vo - da stu - de - na.

Iz kamena, iz kamena voda tekla,
voda, voda studena,
voda, voda studena.

*Iz kamena voda tekla, voda studena,
iz korena ruža rasla, ruža rumena.
Djevojka je ružu brala, pa je zaspala.
K njoj dolazi mlado momče, pa joj govori:
"Ustaj, ustaj, djevojčice, što si zaspala,
ruža ti je uvenula, što si nabrala,
dragi ti se oženio, kog' si voljela."
"Neka, neka, nek' se ženi, prosto mu bilo!"*

Izvor: Hadžihusejnović-Valašek, M., Vinkešević, J. (1994.), Pjesmom na vezove.

Napjev je u F-duru i započinje tonom a^1 , uzlaznim nizom. Prateća dionica javlja se u trećem taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci kroz cijeli napjev. Napjev se sastoji se od osam taktova. Građen je od pet tonova: a^1 , b^1 , c^2 , d^2 i e^2 . Vrhunac napjeva je ton e^2 koji se jednom ponavljuje kao izmjenični ton (t. 3). Svi tonovi niza imaju status temeljnog tona, stoga ovaj niz predstavlja durski pentakord. Ovaj napjev se pjeva bez instrumentalne pratnje.

Primjer 5. Žito žela Marica divojka

Žito žela Marica divojka

Brestovac

♩ = 69

Ži - to je že - la Ma - ri - ca di - voj - ka. Ži - to je tan - ko,
stan', di - voj ko mal - ko. Di - voj - ko staj, ne bi - gaj.

The musical score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of two staves. The first staff contains the melody with lyrics: 'Ži - to je že - la Ma - ri - ca di - voj - ka. Ži - to je tan - ko,'. The second staff contains the accompaniment with lyrics: 'stan', di - voj ko mal - ko. Di - voj - ko staj, ne bi - gaj.' The tempo is marked as ♩ = 69. There are repeat signs at the end of both staves.

Izvor: autorska transkripcija

2. Žito žela, al' ga ne vezala. Žito je tanko, stan' divojko mal'ko. Divojko staj, ne bigaj!	4. Ja bi tvoje poljubio lice. Žito je tanko, stan' divojko mal'ko. Divojko staj, ne bigaj!	6. Ja sam tvoje povezao snoplje. Žito je tanko, stan' divojko mal'ko. Divojko staj, ne bigaj!
3. Vezao ga čoban od ovaca. Žito je tanko, stan' divojko mal'ko. Divojko staj, ne bigaj!	5. Ne dam svoje poljubiti lice. Žito je tanko, stan' divojko mal'ko. Divojko staj, ne bigaj!	7. Ako si mi povezao snoplje, ti po mome strnu stado paseš. Žito je tanko, stan' divojko mal'ko. Divojko staj, ne bigaj!

Napjev je u Es-duru i započinje toničkom funkcijom, tonom g^1 . Prateća dionica javlja se u drugom taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci, kvarti (takt 2) i kvinti (takt 6). U ovom napjevu vidljive su dvije sekvence (t. 1-2 i t. 3-4). Napjev se sastoji od šest taktova, ali se zadnja dva takta ponavljaju (tako tvore osam taktova). Građen je od pet tonova: es^1 , f^1 , g^1 , as^1 i b^1 . Vrhunac napjeva je ton b^1 koji se ponavlja tri puta (t. 3-5). Ritamski obrazac koji se javlja na samom početku (t. 1) ponovno se javlja (t. 2), ali s pratećim glasom. Napjev završava tzv. šupljom kvintom, na dominantni ($b-f^1$). Ovaj napjev se pjeva bez instrumentalne pratnje.

Primjer 6. Idem selom

Idem selom

Brestovac

$\text{♩} = 60$

The musical score is written in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It begins in 2/4 time, changes to 3/4 time at the second measure, and returns to 2/4 time for the final measure. The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are: 'I - de - m se - lo - m, pje - sma o - ri, sa - mnom dra - gi ne go - vo - ri.' The number '5' is written above the first measure of the second line.

I - de - m se - lo - m, pje - sma
o - ri, sa - mnom dra - gi ne go - vo - ri.

Izvor: autorska transkripcija

Tekst narednih kitica:

2. Reci dragi koju voliš, Kada sa mnom ne govoriš. 2x	3. Volim tvoju drugaricu, Dala mi je maramicu. 2x	4. Maramica svilenica, To je naša zavadnica. 2x
--	--	--

Napjev je u Es-duru i započinje na drugom stupnju, tonom f^1 . Prateća dionica javlja se u trećem taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci i kvinti na samom kraju napjeva (takt 6). Napjev se sastoji se od šest taktova. Građen je od pet tonova: es^1 , f^1 , g^1 , as^1 i b^1 . Vrhunac napjeva je ton b^1 koji se pojavljuje samo jednom uz ritmička ponavljanja (t. 5). Napjev završava tzv. šupljom kvintom, na dominantni ($b-f^1$). Ovaj napjev pjeva se bez instrumentalne pratnje.

Primjer 7. Lipo ti je rano uraniti

Lipo ti je rano uraniti

Velika

$\text{♩} = 70$

Li-po ti je ra - no u-ra-ni-ti, li-po ti je ra - no u-ra-ni - ti -

Izvor: autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica:

2. U predzorje kad slavuji poje	4. Il' na vodu ili na livadu"	6. Na bunaru list papira bijela
3. Slavuj viče, "ajd na vodu momče	5. Na livadi bunar, voda ladna	7. Na papiru crna slova pišu

Napjev je u C-duru i započinje trećim stupnjem, tonom e^1 , uzlaznim nizom. Prateća dionica javlja se u drugom taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci kroz cijeli napjev. Napjev se sastoji od pet taktova. Građen je od pet tonova: d^1 , e^1 , f^1 , g^1 i a^1 . Vrhunac napjeva je ton a^1 koji se ponavljuje tri puta (t. 1, t.2 i t. 4). Ovaj napjev se pjeva bez instrumentalne pratnje.

Primjer 8. Oj, Jakšiću, Jakšić

Oj, Jakšiću

Jakšić

Oj, Jak - ši - ću, se - lo na br - da - šcu. Oj, Jak - ši - ću,
se - lo na br - da - šcu. U te - bi sam, u te - bi sam u - po - zna - la di - ku.

Izvor: autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica:

2. Oj, Jakšiću, selo u dva reda. 2x Izdaleka, izdaleka, k'o gradić izgleda. 2x	4. U Jakšiću, k'o u malom raji 2x Zvijezde sjaju, zvijezde sjaju, curice pjevaju. 2x
3. Na ćupriji, popucale planke. 2x Nema cura, nema cura, što su jakšićanke. 2x	5. Jakšićani, alaj ste na glasu 2x Po lipoti, po lipoti i po lipom stasu. 2x

Napjev je u C-duru i započinje jednoglasno silaznim nizom (t. 1-2). Sastoji se od dva dijela. Prvi dio čini osam taktova, a drugi četiri takta koja se ponavljaju. Napjev započinje dominantom, tonom g^1 . Građen je od pet tonova: c^1 , d^1 , e^1 , f^1 i g^1 . Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Uz terni odnos među dionicama javlja se odnos u kvinti (takt 6) i kvarti (takt 11), te unisono odnos (t. 9-10) u kojem glavna i prateća dionica pjevaju istu melodiju. Ovaj napjev pjeva se a cappella, bez instrumentalne pratnje, ali se pleše u kolu. Takav način izvođenja zovemo „pivano `odano kolo“ (pjevano hodano kolo)¹.

¹ Pivano, odano kolo (pjevano, hodano kolo) je ono kolo u kojem se plesači kreću u određenom ritmu pjevajući pjesmu na naučenu melodiju bez glazbene pratnje. Riječ *Pivana* dolazi od riječi *pjevana* (što znači da se pjevaju), a riječ `odana dolazi od riječi *hodana*, što znači da se plešu tako da se u određenom ritmu hoda. Takvo kolo ima počimalju, tj. osobu koja započinje pjevati kolo.

Primjer 9. Što se ono tamo bijeli, Jakšić

Što se ono tamo bijeli

Jakšić

Što se o - no ta-mo bije - li tam`da-le - ko u go-ri. il` je su - ce,
il` je mje - sec, il` su sja - jne zvje - di - ce. 1. 2. 2. zvje - zdi - ce.

Izvor: autografska transkripcija.

Tekst narednih kitica:

2. Nit je sunce, nit je mjesec, nit su sjajne zvjezdice 2x	4. Ak` `oćete mene mladu, vi dođite uveče` . 2x	6. A nas dvoje, zlato moje, ljubit ć`mo se do zore. 2x
3. Već je ono lipa Mara rosno cvijeće birala. 2x	5. Uveče` je svako staro rano leglo, zaspalo. 2x	

Napjev je u C-duru i počinje jednoglasno, ali u drugom glasu. Sastoji se od dva dijela s po četiri takta. Drugi dio napjeva se ponavlja. Započinje tonikom, tonom c¹. Napjev je građen od šest tonova: c¹, d¹, e¹, f¹, g¹ i a¹. Ritamski motiv koji se javlja u prvome taktu, javlja se kroz cijeli napjev. Pratinja glavne melodije je u donjoj terci i unisonu (takt 5). Vrhunac napjeva je ton a¹. Ovaj napjev je pjesma koja se pjeva uz instrumentalnu pratnju.

Primjer 10. Majka Mari kose plela

Majka Mari kose plela

Buk

$\text{♩} = 44$

Ma - jka Ma - ri ko - se ple - la, an - đe - le mo - j. ja - bla - ne moj.

Izvor: Autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica:

2. Kose plela i oplela, anđele moj, jablane moj.

Napjev je u E-duru i započinje jednoglasno uzlaznim nizom (t. 1). Sastoji se od četiri takta. Napjev započinje tonikom, tonom e1. Građen je od četiri tona: e1, fis1, gis1 i a1. Svi tonovi niza imaju status temeljnog tona, stoga ovaj niz predstavlja durski tetrakord. Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Uz terni odnos među dionicama javlja se odnos u kvarti (2. i 4.takt). Ovaj napjev pjeva se a cappella, bez instrumentalne pratnje.

Primjer 11. Lozice vinovana

Lozice vinovana

Bektež

$\text{♩} = 100$

6 Ja ja - bu - ka, a moj di - ka gro - žde. Lo - zi - ce

vi - no - va - na, ko - so mo - ja bre - no - va - na.

Izvor: Autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica:

2. Igram kolo, kosa mi se vije. Lozice vinovana, koso moja brenovana.	4. Nisam riba da me voda šiba. Lozice vinovana, koso moja brenovana.
3. Priko kola dika mi se smije. Lozice vinovana, koso moja brenovana.	5. Već divojče da me ljubi momče. Lozice vinovana, koso moja brenovana.

Napjev je u C-duru i započinje jednoglasno silaznim nizom (t. 1-2). Sastoji se od deset taktova. Napjev započinje tonikom, tonom e^1 . Građen je od četiri tona: c^1 , d^1 , e^1 i f^1 . Svi tonovi niza imaju status temeljnog tona, stoga ovaj niz predstavlja durski tetrakord. Prateća dionica kroz cijeli napjev slijedi vodeću u donjoj terci. Napjev završava u dominantni, na II. stupnju ($h-d^1$). Ovaj napjev pjeva se a cappella, bez instrumentalne pratnje.

Primjer 12: Ej, u Bektežu, nek' se pjesma ori

Ej, u Bektežu, nek' se pjesma ori

Bektež

The image shows a musical score for a vocal piece. It consists of two staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is written on a treble clef staff, and the accompaniment is on a bass clef staff. The lyrics are written below the notes. The piece starts with a 2/4 time signature, changes to 3/4, then 2/4, and ends with a 2/4 time signature. The lyrics are: "Ej, u Be - kte - žu, nek' se pje - sma o - ri. U - Be - kte - žu, nek' se pje - sma o - ri." The number '6' is written at the beginning of the second staff, and the number '7' is written above the first note of the second staff.

Izvor: Autorska transkripcija

Napjev je u H-duru i započinje jednoglasno silaznim nizom. Sastoji se od devet taktova. Napjev započinje tonom fis¹. Građen je od šest tonova: h, cis¹, dis¹, e¹, fis¹ i gis¹. Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Osim tercnog odnosa, javlja se unisono (t.6) i kvinti (t. 8-9). Napjev završava u dominantu, na II. stupnju (h-d¹). Česte promjene mjere, karakteristične su za ovaj napjev. Napjev se pjeva a cappella, bez instrumentalne pratnje.

3.1. Analiza pjesama

Prikazujem sve pjesme koje su zabilježene da izvode KUD-ovi Požeštine kako bi saznali koja se od navedenih pjesama izvodi češće i u kojem od navedenih KUD-ova.

Tablica 1. Prikaz pjesama istraživanog požeškog kraja

NAZIV KUD-A	IZVORNI NAPJEVI	IZVORNA ŠETANA KOLA
„Slavonija“ Jakšić	Moj Jakšić Oj, divojko, dušo Oj, Jakšičke uske staze Oj, Jakšiću Oj, oblaci Slavonijo Šetale se Što se ono tamo bijeli Vlak, mašina	Dvoj' se mili zavolili Titrala se lipa Mara
„Svilenka“ Buk	Cviće mi polje pokrilo Dolinom se šetala djevojčica mlada Golubovi gorom prijezdo Išla je djevojka Iz kamena voda tekla Izvor voda izvirala Majka Mari kose plela Opadaj lišće Plakalo je mlado momče Poranila djevojčica Prolistaj goro Šetale se tri divojke mlade Vijalo se pero paunovo Vinac vismo i savismo Zarasle su staze moje	Dvi su druge virno drugovale Marko konja poji Ljuljala se pelin trava Oj, divojko, dušo, zelena jabuko Titrala se lipa Mara U toj čarnoj gori
„Poljadija“ Grabarje	Cviće mi polje pokrilo Išla je djevojka Iz kamena voda tekla Majka Mari kose plela Opadaj lišće Plakalo je mlado momče Poranila djevojčica Prolistaj goro Vinac Vinac vismo i savismo	Dvi su druge virno drugovale Lupi Ivo svinje Ljuljala se pelin trava Marko konja poji Mlad se junak Oj, divojko, dušo, zelena jabuko Oj, divojko, što u kolo nećeš Oj, malena, malaj moja Pod brdom se voda valovala Titrala se lipa Mara
„Šijaci“ Biškupci	Cviće mi polje pokrilo Divojko moja, napoj mi konja Lipo ti je Oj, redušo	

	Pod Papukom zelena livada Vitar travu leluja	
„Orljava“ Pleternica	Alaj volim kad tambura svira Anica ovce čuvala Oj, livado, rosna travo Iz kamena voda tekla	Dvi su druge virno drugovale Marko konja poji Mlad se junak Oj, divojko, dušo, što u kolo nećeš Pod brdom se voda valovala Titrala se lipa Mara
„Ivan Goran Kovačić“ Velika	Dođi diko večeras na prelo Opadaj lišće	Haj, pod Papukom zelena livada Ivo Maru na livadi ljubi Karanfile, cvijeće moje Marko konja poji Pod brdom se voda valovala Titrala se lipa Mara
„Bektež“ Bektež	Ej, u Bektežu, nek' se pjesma ori Lipo ti je rano uraniti Lozice vinovana Na livadu pala kiša rosulja Nas četiri k'o četiri kralja Nisam skoro pjevala kroz selo Plakalo je mlado momče Predite prelje Šetale se Uranile dvi divojke mlade	Ajmo, cure, aj'te se okretat Dvi su druge virno drugovale Ivo Mandi lugom dolazio Oj, divojko, dušo Pod brdom se voda valovala
„Berda“ Brestovac	Divojka Mara Hvala mati Idem selom Oj, Požeška visoka planino Pod brdom se voda valovala Slavonija ravna Žito žela Marica divojka	Ivanić Pero paunovo
„Požeška dolina“ Požega	Divojka je molila svinjara Ej, kiša pada, a ja u livadi Ivo Mandi lugom dolazio Na livadu pada kiša rosulja Nisam skoro pjevala kroz selo Pismo moja Predite prelje Proš'o ne'ko na Pazar Sve je tiho Uranile dvi divojke mlade	Oj, divojko, žuta kruško Pod brdom se voda valovala
GKUD „Požega“ Požega	Oj, Požego, lane	Nas četiri ko četiri kralja Oj, divojko, dušo Oj, za gorom Titrala se lipa Mara

Nakon provedene analize primjećuje se da istraživani KUD-ovi od izvornih napjeva najčešće pjevaju *Cviće mi polje pokrilo* (KUD „Svilenka“ Buk, KUD „Poljadija“ Grabarje i KUD „Šijaci“ Biškupci), *Šetale se tri divojke mlade* (KUD „Slavonija“ Jakšić, KUD „Svilenka“ Buk i KUD „Bektež“ Bektež), *Iz kamena voda tekla* (KUD „Svilenka“ Buk, KUD „Poljadija“ Grabarje, KUD „Orljava“ Pleternica).

Od šetanih kola najčešće su izvođena *Dvi su druge virno drugovale* (KUD „Svilenka“ Buk, KUD „Poljadija“ Grabarje, KUD „Orljava“ Pleternica, KUD „Bektež“ Bektež) i *Titrala se lipa Mara* (KUD „Slavonija“ Jakšić, KUD „Svilenka“ Buk, KUD „Poljadija“ Grabarje, KUD „Orljava“ Pleternica i GKUD „Požega“ Požega).

4. Kola

Primjer 1. Sjedi Ćiro na vrh slame

Sjedi Ćiro na vrh slame

Velika

$\text{♩} = 85$

Sje-di Ći-ro na vrh sla-me br-ko-vi-ma pla-ši vra-ne. Sje-di Ći-ro na vrh sla-me,
4
br - ko - vi - ma pla - ši vra - ne. Haj, Ći - ro, sje - dis mi - rom.
6
u cu - re ne di - r'o. Haj, Ći - ro, sje - dis mi - rom, u cu - re ne di - r'o.

Izvor: autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica:

2. Sjedi Ćiro za trpezom, namaz'o se sa pekmezom.

Haj, Ćiro, sjedi s mirom, u cure ne dir'o. 2x

Napjev je u D-duru i započinje prvim stupnjem, rastavljenim durskim kvintakordom (d^1 - fis^1 - a^1) u obliku sekvence (t. 1-4). Prateća dionica javlja se u trećem taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci i kvarti (t.4, t.6 i t.8). Napjev se sastoji se osam taktova. Građen je od šest tonova: d^1 , e^1 , fis^1 , g^1 , a^1 i h^1 . Vrhunac napjeva je ton h^1 koji se pojavljuje dva puta (t.1 i t.3). Ovaj napjev se pjeva i pleše uz instrumentalnu pratnju.

Primjer 2. Vesel' te se divojčice

Vesel' te se divojčice

Biškupci

$\text{♩} = 120$

The image shows a musical score for the song 'Vesel' te se divojčice'. It is written on a single staff in treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The tempo is marked as quarter note = 120. The melody consists of six measures. The first five measures are quarter notes, and the sixth measure is a half note. The lyrics are written below the notes: 'Ve-sel'-te se di-voj-či-ce ko-je pi-vat zna-te, ko-je pi-vat zna-te.' The final note of the sixth measure is a quarter rest.

Ve-sel'-te se di-voj-či-ce ko-je pi-vat zna-te, ko-je pi-vat zna-te.

Izvor: Autorska transkripcija.

2. Vesel' te se divojčice dok volje imate, dok volje imate.

Napjev je u D-duru i započinje prvim stupnjem, tonom d^1 , uzlaznim nizom. Prateća dionica javlja se u trećem taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci kroz cijeli napjev. Napjev se sastoji se šest taktova. Građen je od pet tonova: d^1 , e^1 , fis^1 , g^1 i a^1 . Vrhunac napjeva je ton a^1 koji se pojavljuje dva puta (t. 3 i t. 5). Napjev završava dominantnom funkcijom ($a-e^1$). Ovaj napjev pjeva se u kolu uz instrumentalnu pratnju tamburaša.

Primjer 3. Ajd na livo, brate Ivo

Ajd na livo, brate Ivo

$\text{♩} = 70$

6 *Ajd na li - vo, bra-te I - vo, ajd na de - sno, mi-la se - stro. nit na li-vo, nit na de-sno, već na is - to mi - sto, nit na li - vo, nit na de - sno, već na is - to mi - sto.*

Izvor: autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica je:

2. Moja mama, čilim tka, hoće mene da uda. Nemoj mati čilim tkati ja se neću još udati 2x	3. Moja mama, iju-ju, zatvorila kapiju. Priskočit će moja dika da je još tolika 2x
--	---

Napjev je u D-duru i započinje jednoglasno silaznim nizom (t. 1-2). Napjev počinje sekvencom (t. 1-4), tonom a^1 . Građen je od pet tonova: d^1 , e^1 , fis^1 , g^1 i a^1 . Napjev je građen od osam taktova (velike rečenice). Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Uz terčni odnos među dionicama javlja se odnos u kvinti (t. 3 i t. 8). Sastoji se od osam taktova (velike rečenice). Napjev završava na tonici, unisono (d^1). Ovaj napjev pjeva se i pleše uz instrumentalnu pratnju tamburaša u kolu.

Opis plesa:

Radi lakše analize, podijelili smo ples na A i B dio.

A dio:

Prvi takt:

Osminka: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Osminka: Desnom nogom korakom uz lijevu

Dvije šesnaestinke: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Osminka: Desnom nogom korakom uz lijevu

Drugi takt isti je prvom

Treći takt

Osminka: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Osminka: Lijevom nogom korakom uz desnu

Dvije šesnaestinke: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Osminka: Lijevom nogom uz desnu

B dio (izvodi se cupkajući u ritmu na prstima)

Prvi takt:

Dvije šesnaestinke: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Šesnaestinka: Desnom nogom uz lijevu

Šesnaestinka: Lijeva noga lupi lagano o pod

Dvije šesnaestinke: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Šesnaestinka: Lijevom nogom uz desnu

Šesnaestinka: Desna noga lupi lagano o pod

Drugi takt:

Dvije šesnaestinke: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Šesnaestinka: Desnom nogom uz lijevu

Šesnaestinka: Lijeva noga lupi lagano o pod

Osminka: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Osminka: Lijevom nogom uz desnu, a desna noga lupi lagano o pod

Treći i četvrti takt isti su prvom i drugom taktu *B dijela*.

Primjer broj 4. Sinoć bila misečina

Sinoć bila misečina

The image shows a musical score for the song 'Sinoć bila misečina'. It consists of two staves of music in G major (one sharp) and 4/4 time. The first staff contains the first line of the melody with the lyrics 'Si - noć bi - la mi - se - či - na, a ve - će - ras ta - ma.' The second staff starts with a '3' above the first measure, indicating a triplet. It contains two endings: the first ending is marked '1.' and the second ending is marked '2.'. The lyrics for the second staff are 'O - dve - di - me di - ko ku - či, ne smim i - či sa - ma. ne smim i - či sa - ma.'

Izvor: autorski melograf.

Tekst narednih kitica je:

2. Stala nogom na potegu Pa sve veli neću 2x A na kuma namiguje Da se kola kreću 2x	3. Ljubio sam curicu U šumi na panju 2x Kad ne daju po noći A ja ću po danu 2x
--	---

Napjev je u D-duru, počinje tonom fis¹. Po građi je dvodijelna pjesma. Napjev je građen od osam tonova: a, h, cis¹, d¹, e¹, fis¹, g¹ i a¹. Vrhunac napjeva je ton a¹ koji se pojavljuje samo jednom (takt 3). Melodija se kreće postepenim pomacima, osim u nekim dijelovima gdje skače za interval kvarte (prijelaz iz 2. u 3. takt i 4. takt). Ovaj napjev pjeva se i pleše u troje (ples u trojkama) uz instrumentalnu pratnju.

Primjer 5. Vesel'te se divojčice

76

Vesel'te se divojčice

Allegretto *Velika (Mara Grgić)*

Ve - sel'te se, di - voj - či - ce, ko - je pi - vat'

zna - te, ko - je pi - vat zna - te.

Vesel'te, divojčice,
koje pivat znate.
Veselte se, divojčice,
dok volje imate.
Ako li vas tko zaište
i od moje strane,
vi recite da 'oćete,
ne pitajte mame.
Mamu ćemo u zapećak,
nek sidi u budi.
Livo uvo nek začepi,
to je sad u modi.
Bratac Pero nek se spremi
u tamburu svirat',
'rastov ormar triba dati
lipo politirat'.
Vesel'te se, divojčice,
nakitite kuma,
nek donese rujna vina
iz svojeg podruma.

Izvor: Andrić, I., (1969.)

Napjev je u F-duru i započinje uzlaznim nizom (t. 1-4). Napjev započinje sekvencom (t. 1-2). Sastoji se od šest taktova. Napjev započinje tonom f¹. Građen je od pet tonova: f¹, g¹, a¹, b¹ i c¹. Napjev završava na drugom stupnju (g¹). Ovaj napjev pjeva se i pleše uz instrumentalnu pratnju tamburaša u kolu.

Opis plesa:

Cijeli ples pleše se uz lagano cupkanje/drmanje cijelog tijela u pregibu koljena. Držanje je križno prednje.

Prvi takt:

Dvije osminke: Lijevom nogom kratkim korakom u lijevu stranu

Dvije osminke: Desnom nogom do lijeve noge kratkim korakom

Drugi, treći i četvrti takt isti su prvom taktu.

Peti takt:

Dvije osminke: Desnom nogom korak u desnu stranu

Dvije osminke: Lijevom nogom korak do desne noge

Šesti takt:

Četvrtinka: Desnom nogom tapkanje na mjestu

Četvrtinka: Lijevom nogom tapkanje na mjestu

Ovo kolo također izvodi: KUD „Šijaci“ – Biškupci,

Primjer 6. Orljava je Maru zaniijela

98

Orljava je Maru zaniijela kolo

Andante *Biškupci (Jela Jvanešić)*

Or - lja - va je Ma - ru za - ni - je - la.

The image shows a single line of musical notation in treble clef, 2/4 time signature, and F major. The melody consists of eight notes: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), and F4 (quarter). The lyrics are written below the notes: 'Or - lja - va je Ma - ru za - ni - je - la.'

Orljava je Maru zaniijela,
na široko polje iznijela.
Svi dolaze, Maru ne poznašć,
Poznala je njena mila majka,
poznala joj vežene rukave,
što je Mara vezla kod ovaca,
kod ovaca, niže Pavlovaca,
kod janjaca niže Borčevaca.
Kad je vezla, majka ju je klela:
»Vezi, Maro, ne doderala ji!«
»Ako ji' ja ne doderem, majko,
ti ji' podaj mojoj drugarici.
Kad obuče, neka za mnom 'uče,
kad opere, nek mene spomene«.

Izvor: Andrić, J. (1958.)

Napjev je u F-duru i započinje uzlaznim nizom (t. 1). Ovaj napjev sastoji se od samo četiri takta (mala rečenica) i započinje tonom a^1 . Građen je od četiri tona: g^1 , a^1 , b^1 i c^1 . Svi tonovi niza imaju status temeljnog tona, stoga ovaj niz predstavlja durski tetrakord. Ovaj napjev pjeva se i pleše uz instrumentalnu pratnju tamburaša u kolu.

Primjer 7. Oj djevojko, dušo moja

92

Oj djevojko, dušo moja poskakanac

Allegretto *Pleternica (Anka Katušić)*

Oj dje-voj-ko, du-šo mo-ja, oj dje-voj-ko, du-šo mo-ja.

Oj djevojko, dušo moja.
'oćeš biti ljuba moja?
»Volila bi' kamen biti,
nego tvoja ljuba biti.«
— Ako ćeš ti kamen biti,
ja ć' kamenu tesar biti,
svedno ćeš ti moja biti! —

Od djevojko, dušo moja.
'oćeš biti ljuba moja?
»Voljela bi' trava biti,
nego tvoja ljuba biti.«
— Ako ćeš ti trava biti,
ja ću travi kosac biti,
svedno ćeš ti moja biti.

Il' otale il' odavle,
ti si moja odsvakale.
Il' otuda il' onuda
ti si moja odasvuda. —

Izvor: Andrić, I. (1969.)

Napjev je u Es-duru i započinje trećim stupnjem, tonom g^1 , uzlaznim nizom. Napjev se sastoji se od četiri takta. Građen je od četiri tona: g^1 , as^1 , b^1 i c^2 . Vrhunac napjeva je ton c^2 koji se ponavlja dva puta (t. 2 i t. 4). Napjev završava toničkom funkcijom na trećem stupnju (g^1). Svi tonovi niza imaju status temeljnog tona, stoga ovaj niz predstavlja durski tetrakord. Ovaj napjev se pjeva bez instrumentalne pratnje kao šetano kolo.

Primjer 8. Pod brdom se voda valovala

Pod brdom se voda valovala

Bektež

$\text{♩} = 120$

Pod br-dom se vo - da va - lo - va - la. Tu je Ma-ra bi - lo

7
ru - blje_ pra - la. Pod br-dom se vo - da va - lo - va - la.

Izvor: autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica:

2. Njoj se Ivo kroz goricu krio pa je lipoj Mari govorio. Pa je lipo Mari govorio. Njoj se Ivo kroz goricu krio.	4. Lipa Maro, dat ću konja za te. Lipi Ivo, neću poći za te. 2x Lipa Maro, dat ću konja za te.
3. Lipa Maro 'oćeš poći za me? Lipi Ivo, šta ćeš dati za me? 2x Lipa Maro 'oćeš poći za me?	5. Lipa Maro, dat ću glavu za te. Lipi Ivo 'oću poći za te. 2x Lipa Maro, dat ću glavu za te.

Napjev je u D-duru i započinje trećim stupnjem, tonom fis^1 , uzlaznim nizom. Prateća dionica javlja se u petom taktu te prati glavnu melodiju u donjoj terci kroz cijeli napjev. Napjev se sastoji se od dvanaest taktova (sa ponavljanjem šesnaest taktova). Građen je od tri tona: f^1 , g^1 i a^1 . Vrhunac napjeva je ton a^1 koji se ponavlja kroz cijeli napjev. Napjev završava trećim stupnjem ($\text{d}^1\text{-fis}^1$). Ovaj napjev se pjeva i pleše uz instrumentalnu pratnju. Držanje u kolu je prednje križno.

Opis kola:

Prvi takt:

Dvije osminke: Korak lijevom nogom u lijevu stranu

Dvije osminke: Desnom nogom korak do lijeve

Drugi takt:

Četvrtinka: Korak lijevom nogom u lijevu stranu

Četvrtinka: Desnom nogom korak do lijeve

Treći takt:

Četvrtinka: Desnom nogom korak u desnu stranu

Dvije osminke: Korak lijevom nogom do desne noge

Četvrti takt:

Četvrtinka: Korak lijevom nogom u lijevu stranu

Četvrtinka: Desnom nogom korak do lijeve

Ova se četiri takta neprestano ponavljaju.

Primjer 9. Ajmo cure na poljanu

Ajmo cure na poljanu

Kolo zavrzane

$\text{♩} = 144$

Aj-mo cu-re na po-lja-nu da i-gra-mo za-vr-za-ne. Aj-mo cu-re na po-lja-nu
da i-gra-mo za-vr-za-ne. Ne - ću, ne mo-gu, še-pa-va sam na no-gu.

Izvor: autorska transkripcija.

Napjev je u E-duru i započinje jednoglasno uzlaznim nizom (t. 1-4). Mala rečenica (t. 1-4) čini sekvencu (t. 5-8). Sastoji se od dva dijela. Prvi dio čini osam taktova, a drugi četiri takta koja se ponavljaju. Napjev započinje tonikom, tonom e^1 . Građen je od pet tonova: e^1 , fi^1 , gi^1 , a^1 i h^1 . Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Uz terčni odnos među dionicama javlja se odnos u kvarti (t. 5) i kvinti (t. 8, t. 10 i t. 12). Napjev završava u tzv. šupljoj kvinti na dominantu ($h-fi^1$). Ovaj napjev pjeva se i pleše u kolu uz instrumentalnu pratnju tamburaša.

Opis plesa:

Radi lakše analize, podijelit ćemo ples na tri dijela: A, B i C dio. A dio sastoji se od osam dvočetvrtinskih taktova, a B dio od četiri dvočetvrtinska takta i C dio koji se sastoji od četiri dvočetvrtinska takta.

A dio:

Prvi takt:

Osminka: Poskok lijevom nogom u lijevu stranu

Osminka: Poskok desnom nogom uz lijevu

Osminka: Isto što i na prvu osminku

Osminka: Isto što i na drugu osminku

Drugi i treći taktovi isti su prvom.

Četvrti takt:

Osminka: Poskok desnom nogom u desnu stranu

Osminka: Lijevom nogom poskok u desnu stranu

Osminka: Isto što i na prvu osminku

Osminka: Lijeva noga se primakne desnoj, ali se na nju ne prenosi težina tijela.

Peti takt jednak je prvom taktu, šesti takt jednak je drugom taktu, sedmi takt jednak je trećem taktu, a osmi je jednak četvrtom taktu.

B dio.

Prvi takt:

Četvrtinka: Lijevom nogom poskok naprijed

Četvrtinka: Desnom nogom poskok unaprijed

Drugi takt:

Osminka: Lijevom nogom poskok natrag

Osminka: Desnom nogom poskok natrag

Četvrtinka: Lijevom nogom poskok natrag

Treći takt:

Osminka: Desnom nogom poskok u desnu stranu

Osminka: Lijevom nogom poskok uz desnu

Četvrtinka: Desnom nogom poskok u desnu stranu uz malen čučanj

Četvrti takt:

Osminka: Lijevom nogom poskok u lijevu stranu

Osminka: Desnom nogom poskok uz lijevu

Četvrtinka: Lijevom nogom poskok u lijevu stranu uz malen čučanj

C dio

Prvi takt:

Četvrtinka: Desnom nogom poskok naprijed

Četvrtinka: Lijevom nogom poskok naprijed

Drugi takt:

Osminka: Desnom nogom poskok natrag

Osminka: Lijevom nogom poskok natrag

Četvrtinka: Desnom nogom poskok natrag

Treći takt:

Osminka: Lijevom nogom poskok u lijevu stranu

Osminka: Desnom nogom poskok uz lijevu

Četvrtinka: Lijevom nogom poskok u lijevu stranu uz malen čučanj

Četvrti takt:

Osminka: Desnom nogom poskok u desnu stranu

Osminka: Lijevom nogom poskok uz desnu

Četvrtinka: Desnom nogom poskok u desnu stranu uz malen čučanj

(Prema: Ivančanin, I. str. 234)

Primjer broj 10. I moje se cvijeće

I moje se cvijeće

The image shows a musical score for the song 'I moje se cvijeće'. It consists of two staves of music in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody is simple and folk-like. The lyrics are written below the notes.

I mo - je se cvije - će iz ko - rije - na kre - će. Ta - ta, ma - ma,
sije - no, sla - ma, zob, zob, zob, sije - no, sla - ma, zob.

Izvor: autorski melograf.

Tekst narednih kitica je:

2. Ako ga zalijevaš, povenuti neće. 2x Tata, mama, sijeno, slama, zob, zob, zob, sijeno, slama, zob.	3. Odkud tebi Lenka marama svilenka. 2x Tata, mama, sijeno, slama, zob, zob, zob, sijeno, slama, zob.	4. Kupio mi Đura da mu budem cura. 2x Tata, mama, sijeno, slama, zob, zob, zob, sijeno, slama, zob.
---	--	--

Napjev je u D-duru, započinje tonom d¹. Sastoji se od dva dijela. Prvi dio sastoji se od dva takta koja se ponavljaju. Drugi dio sastoji se od četiri takta. Napjev je građen od tonova: gis, a, h, cis¹, d¹, e¹, fis¹ i g¹. Vrhunac napjeva je ton g¹ koji se ponavlja dva puta. Na tonalnom planu uočava se prisutnost tona gis (povišeni četvrti stupanj) koji se samo jednom pojavljuje na kraju napjeva. Izmjenični ton gis (takt 6) pojavljuje se kao alterirani ukrasni ton. Ovaj napjev pjeva se i pleše u kolu uz instrumentalnu pratnju, a naziva se *kolo tapačica*.

Opis plesa:

Radi lakše analize, podijelili smo ples na A, B i C dio.

A dio:

Prvi takt:

Osminka: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Osminka: Desna noga miruje

Osminka: Desnom nogom korakom uz lijevu

Osminka: Lijeva noga miruje

Četvrtinka: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Četvrtinka: Desnom nogom korakom uz lijevu

Drugi takt:

Osminka: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Osminka: Lijeva noga miruje

Osminka: Lijevom nogom korakom uz desnu

Osminka: Desna noga miruje

Četvrtinka: Desnom nogom korakom u stranu

Četvrtinka: Lijevom nogom korakom uz desnu

B dio isti je kao **A dio**

C dio

Prvi takt:

Četvrtinka: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Četvrtinka: Desnom nogom korakom do lijeve

Četvrtinka: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Četvrtinka: Desnom nogom korakom do lijeve

Drugi takt:

Četvrtinka: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Četvrtinka: Lijevom nogom korakom do desne

Četvrtinka: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Četvrtinka: Lijevom nogom korakom do desne

Treći takt:

Četvrtinka: Lijevom nogom udarac o pod u pregibu koljena

Četvrtinka: Lijevom nogom udarac o pod u pregibu koljena

Četvrtinka: Lijevom nogom udarac o pod u pregibu koljena

Četvrtinka pauza: Puštaju ruke i pripremaju ruke za pljesak

Četvrti takt:

Dvije osminke: Pljesak rukama

Dvije osminke: Pljesak rukama

Četvrtinka: Pljesak rukama

Četvrtinka pauza: Hvataju se za ruke (donji hvat)

Primjer 11. Kalendar

Kalendar

Me - ni ka - žu ka - len - da - ri, da su ko - lu svi be -
8
-ča - ri. me - ni ka - žu ka - len - da - ri da su ko - lu svi be - ča - ri.

Izvor: autorska transkripcija.

Tekst narednih kitica je:

2. Meni kažu stare babe, Da s' u kolu sve barabe. 3x	3. Meni kažu stare knjige, Da s' u kolu sve bez brige. 3x
---	--

Napjev je u C-duru i započinje jednoglasno (t. 1-4). Sastoji se od dva dijela. Prvi dio ima osam taktova u kojem je vidljiva sekvenca (t. 1-3, t. 5-8). Napjev započinje dominantom, tonom g^1 . Građen je od pet tonova: c^1 , d^1 , e^1 , f^1 i g^1 . Prateća dionica prati glavnu melodiju u donjoj terci i kvinti (t. 8 i 12). Jedini unisono u kojem se prateća dionica stapa sa vodećom je takt 9. Ovaj napjev pjeva se i pleše uz instrumentalnu pratnju.

Opis plesa:

Radi lakše analize, podijelili smo ples na A, B i C dio.

A dio:

Prvi takt:

Četvrtinka: Lijevom nogom korak u lijevu stranu

Dvije osminke: Desnom nogom naprijed zamahnuti nisko u zrak

Drugi takt:

Četvrtinka: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Dvije osminke: Lijevom nogom naprijed zamahnuti nisko u zrak

Treći takt:

Četvrtinka: Lijevom nogom korak u lijevu stranu

Dvije osminke: Desnom nogom naprijed zamahnuti nisko u zrak

Četvrti takt:

Četvrtinka: Desnom nogom korak naprijed

Četvrtinka: Lijevom nogom približit se desnoj u zraku (pregib i koljenu iza)

B dio isti je **A dijelu**

C dio:

Prvi takt:

Dvije osminke: Lijevom nogom korak nazad

Dvije osminke: Desnom nogom do lijeve sa dva tapkanja desna-lijeva

Drugi takt:

Dvije osminke: Desnom nogom korakom u desno

Dvije osminke: Lijevom nogom do desne sa dva tapkanja lijeva-desna

Treći takt:

Dvije osminke: Lijevom nogom korakom u lijevu stranu

Dvije osminke: Desnom nogom do lijeve sa dva tapkanja desna-lijeva

Četvrti takt:

Dvije osminke: Desnom nogom korakom u desnu stranu

Dvije osminke: Lijevom nogom do desne sa dva tapkanja lijeva-desna

Primjer 12. Kaži mi, kaži (Gajde)

Kaži mi, kaži (Gajde)

Požega

$\text{♩} = 70$

5 Ka - ži mi, ka - ži od če-ga su gaj - de? Ka - ži mi, ka ži od če-ga su gaj - de?

Gaj - de su od dr - ve - ta, a mi - ši - na od ja - re - ta. Tra - la - la la.

Izvor: Autorska transkripcija

Napjev je u C-duru i započinje jednoglasno uzlaznim nizom. Napjev počinje sekvencom (t. 1-4), toničkom funkcijom, tonom c^1 . Građen je od pet tonova: c^1 , d^1 , e^1 , f^1 i g^1 . Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Uz terni odnos među dionicama javlja se odnos u kvinti (t. 3, t. 6 i t. 9). Sastoji se od osam taktova (velike rečenice). Napjev završava na dominantu, na II.st. ($h-d^1$). Ovaj napjev pjeva se i pleše u kolu uz instrumentalnu pratnju tamburaša.

Primjer 13. Taraban

izvođač:
KUD "A.G. Matoš", Čačinci

Čačinci, 13.VI.1993.
Snimka: J. Vinkešević
Transkripcija: A. Pavić

$\text{♩} = 144$

Ej, ta-ra - ba - ne Sla-vo-ni-je cv'je - će. ne - ma o - nog
'ko te igrat ne - će. ne - ma o - nog 'ko te igrat ne - će.

Plesni zapis: J. Vinkešević

Izvor: Hadžihusejnović-Valašek, M., Vinkešević, J., Pjesmom na vezove (1994.)

Ples ima dva dijela. A - odsjek sa 16 plesnih i 4 uvodna takta, B – odsjek sa 12 taktova u kojima se pjeva.

A odsjek:

Prva 4 takta su uvodna u kojima se plesači skupljaju u kolo ili se može plesati ako je kolo već formirano.

Prvi takt:

Četvrtinka: Oštrij, kratki korak u lijevo lijevom nogom s odizanjem na prednji dio stopala. Desna se privlači do lijeve noge.

Osminka: Spuštanje na pete obje noge i trenutno odizanje na prste

Osminka: Spuštanje na pete obje noge, ali se težina tijela prebaci samo na desnu nogu. Lijeva je slobodna, bez opterećenja.

Ples u svim taktovima A odsjeka jednak je plesu u prvom taktu.

B –odsjek:

Ples se odvija samo prebacivanjem težine s lijeve na desnu nogu („geganje“).

Prvi takt:

Polovinka: Korak lijevom nogom u lijevu stranu. Desna ostaje na svom mjestu.

Drugi takt:

Polovinka: Težina tijela prebaci se na desnu nogu. Lijeva ostaje na svom mjestu.

Prebacivanjem težine tijela s noge na nogu kolo se njiže lijevo-desno.

Svi neparni taktovi jednaki su prvom, a svi parni taktovi jednaki su drugom taktu.

Primjer 14. Titrالا se lipa Mara

Titrala se lipa Mara

Grabarje

$\text{♩} = 70$

Ti - tra - la se li - pa Ma - ra. Ti - tra - la se li - pa Ma - ra.

5
s'dvi ma, tri - ma ja - bu - ka - ma, s'dvi ma, tri - ma ja - bu - ka - ma.

Izvor: Autorska transkripcija

Napjev je u E-duru i započinje jednoglasno uzlaznim nizom. Napjev počinje sekvencom (t. 1-4), toničkom funkcijom, tonom e¹. Građen je od pet tonova: d¹, e¹, fis¹, gis¹ i a¹. Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Uz terni odnos među dionicama javlja se

odnos u kvarti (t.5, t.6 i t. 8). Sastoji se od osam taktova (velike rečenice). Napjev završava na tonici (h-e¹). Ovaj napjev pjeva se i pleše bez instrumentalne pratnje tamburaša.

Primjer 15. Žita

Žita

Grabarje

♩ = 150

De - der, di - ko po - go - di za - što ži - to ne ro - di.

5
Ži - to ne ro - di jer je svi - la u mo - di.

Izvor: Autorska transkripcija

Napjev je u C-duru i započinje jednoglasno uzlaznim nizom (t. 1-2), tonom c¹. Građen je od pet tonova: c¹, d¹, e¹, f¹ i g¹. Prateća dionica uglavnom slijedi vodeću u donjoj terci. Uz terni odnos među dionicama javlja se odnos u kvinti (t. 8). Sastoji se od osam taktova (velike rečenice). Napjev završava na dominantu (g-d¹). Ovaj napjev pjeva se i pleše u kolu uz instrumentalnu pratnju tamburaša.

Radi lakše analize podijelili smo kolo u dijelove: A, B i C dio.

A dio:

Prvi takt:

Dvije osminke: Korak lijevom nogom u lijevu stranu

Dvije osminke: Desnom nogom do lijeve

Drugi takt:

Dvije osminke: Korak lijevom nogom u lijevu stranu

Četvrtinka: Desnom nogom do lijeve

Treći i četvrti takt isti su kao prva dva takta.

B dio:

Prvi takt:

Dvije osminke: Korak desnom nogom u desnu stranu

Dvije osminke: Ljevom nogom do desne

Drugi takt:

Dvije osminke: Korak desnom nogom u desnu stranu

Četvrtinka: Ljevom nogom do desne

Treći i četvrti takt isti su kao prva dva takta.

C dio:

Prvi takt:

Četvrtinka s točkom: Desnom nogom korak naprijed

Osminka: Ljevom nogom korak nazad

Drugi takt:

Dvije osminke: Prebacivanje težine s desne na lijevu nogu na mjestu

Četvrtinka: prebacivanje težine s lijeve na desnu nogu

Treći takt:

Dvije osminke: Ljevom nogom korak naprijed

Dvije osminke: Desnom nogom korak nazad

Drugi takt:

Dvije osminke: Prebacivanje težine s lijeve na desnu nogu na mjestu

Četvrtinka: prebacivanje težine s desne na lijevu nogu

4.1. Analiza kola

Kroz tablicu plesova prikazujem sve plesove uz instrumentalnu pratnju tamburaša koji se izvode u Požeštini te postotak izvođenja svakog plesa. Neki od plesova notno su zabilježeni na probama KUD-ova, što je vidljivo u poglavlju prije ovoga.

Tablica 2. Prikaz kola istraživanog požeškog kraja

	„Slavonija“	„Svilenka“	„Poljadic“	„Šijaci“	„Orljiva“	„Ivan Goran Kovačić“	„Bektadž“	„Berda“	„Požeška dolina“	GKU D „Požeगा“	Postotak izvođenja
Ajd na livo	+	+	+		+	+	+				60%
Čiro		+	+		+						30%
Dere		+	+		+				+		40%
Dorat	+	+	+	+	+	+			+		70%
Drmeš	+	+	+		+	+					50%
Drumarać								+			10%
Gajde				+			+		+	+	40%
Hopa, cupa, skoči	+									+	20%
I moje se cvijeće	+							+	+		30%
Kabanica	+					+	+			+	40%
Kalendar	+	+	+		+	+			+	+	70%
Krivo kolo					+						10%
Logovac	+					+					20%
Mista	+	+	+		+	+					50%
Nebesko kolo									+	+	20%
Opšajdiri	+								+	+	30%
Palačljaj										+	10%
Poskanac					+		+				20%
Povračanac	+			+	+	+	+			+	60%
Sakajdo	+	+	+	+	+		+	+	+	+	90%
Sitno kolo		+	+	+	+	+	+			+	70%
Starčko										+	10%

kolo											
Sve su dike u kolu	+										10%
Šokadija	+					+			+	+	40%
Tandora	+								+		20%
Tape	+	+	+	+	+	+	+	+			80%
Taraban					+		+		+	+	40%
Veselite se divojčice				+		+					20%
Zavrzan		+	+	+	+		+			+	60%
Žita	+	+	+		+		+	+			50%

Nakon provedene analize primjećuje se da istraživani KUD-ovi najčešće plešu: Sakajdo (90%), Tape (80%), Dorat, Kalendar i Sitno kolo (70%), Ajd na livo, Povračanac i Zavrzan (60%), dok Drmeš, Mista i Žita (50%).

Od rjeđe plesanih kola izvaja se: Dere, Gajde, Kabanica, Šokadija i Taraban (40%), Ćiro, I moje se cvijeće te Opšaj diri (30%), Hopa, cupa, skoči, Logovac, Nebesko, Poskakanac, Tandora i Veselite se divojčice (20%).

Kolo Drumarac, Krivo kolo, Palagljaj, Staračko i Sve su dike u kolu (10%), odnosno, kolo izvodi samo jedan od navedenih deset KUD-ova.

5. Zaključak

Narod Slavonije kao regije, daje sve od sebe kako bi očuvala svoju tradicijsku i kulturnu baštinu. Razgovarajući s ljudima iz kulturno umjetničkih društava, shvatila sam da je njihov glavni cilj očuvati narodne običaje, pjesmu i ples u kolu te narodnu nošnju. No sav taj trud i ljubav prema tradiciji svojih predaka treba prenijeti na mlađe naraštaje. Promatrajući ljude koji pjevaju i plešu u folkloru, svoj cilj su ostvarili, jer velik broj mladih nastavlja njihovim stopama. Jedini problem u većini KUD-ova je nedostatak tamburaša. Pjesme i plesove koje znaju naučili su usmenom predajom od svojih baka i djedova. Analizirajući napjeve koje izvode KUD-ovi Požeštine, zaključila sam da tonska građa tih napjeva obuhvaća od četiri do osam tonova. Svako manje mjesto u Požeštini nekada je imalo svoj KUD, ali danas KUD imaju ona mjesta koja su opstala unatoč raseljavanju zbog nepovoljne ekonomske situacije. Primjerice, KUD „Ivo Čakalić“ Kaptol, povremeno je aktivan. KUD „Tkanica“ Alilovci, trenutno je neaktivan zbog toga što je šest obitelji emigriralo u Njemačku. KUD „Graničari“ Zagrađe, trenutno je neaktivan zbog nedostatka voditelja i izvođača.

Svaki KUD neguje svoju izvornu pjesmu i izvorni ples, iako, odlazeći na razne seminare i nastupe, prisvojili su neke napjeve i kola koja nisu njihovo porijeklo. Taj proces je uobičajen u tradicijskoj glazbi koja se mijanja u vremenu. Svaki KUD neguje tamburašku glazbu iako imaju problem sa nedostatkom tamburaša. Danas se za potrebe nastupa u požeškom kraju tamburaši pozivaju iz jednog KUD-a u drugi kako bi se odradio nastup. Gotovo u svakom KUD-u djeluje mlađa i starija folklorna skupina. Neki KUD-ovi nemaju svoju prostoriju za rad te koriste prostorije škole koja u ljetnim mjesecima nije otvorena i stoga se tada oni ne sastaju. U Slavoniji su pjesma i ples povezani jer se istovremeno pjeva i pleše uz instrumentalnu pratnju tamburaša. Šetana kola su ona kola u kojima se pjeva i pleše bez instrumentalne pratnje, a upravo su ona temelj i izvorna baština Požeštine.

KUD „Slavonija“ Jakšić, KUD „Svilenka“ Buk, KUD „Poljadija“ Grabarje, KUD „Šijaci“ Bišкупci, KUD „Orljava“ Pleternica, KUD „Bektež“ Bektež, KUD „Požeška dolina“ i GKUD „Požega“ neguju pjesme i plesove isključivo svoga kraja i svoje baštine, a KUD „I.G.Kovačić“ Velika i KUD „Berda“ Brestovac, osim baštine svoga kraja, neguju i druge plesove lijepe naše. Dječju sekciju imaju KUD „Slavonija“ Jakšić, KUD „Svilenka“ Buk, KUD „Poljadija“ Grabarje, KUD „Šijaci“ Bišкупci, KUD „Orljava“ Pleternica i KUD „Požeška dolina“ Požega.

U knjizi *Ferić, M. (2005), Il' pjevajte, ili zasvirajte* nalaze se hrvatske narodne pjesme, svirka i plesovi sa folklora Brodsko kolo, nalazi se podatak da je KUD „Šijaci“ Biškupci nastupao na prvoj smotri folklornih pjevačkih skupina Slavonije, Baranje i Srijema *Alaj pjevam i pjevati znadem* u Slavonskom Brodu, 8. veljače 1997. Izveli su svatovac: Svatovi su, al' ne znam čiji su. Također se navodi da su nastupali na drugoj smotri folklora 7. veljače 1998. sa pjesmom *Cviće mi polje pokrilo*.

Na svim današnjim smotrama primjećuje se standardizirani plesno-pjevni program od kojih se većina plesova i pjesama ponavljaju. Potrebno je težiti cilju da se proširi plesni i pjevni repertoar folklornim društvima, a gledalaštvu omogući bolji uvid u raznolikost i bogatstvo slavonskog folklora. Taj cilj će se ostvariti kada će svaki KUD njegovati svoje izvorne pjesme i izvorne plesove. Na mlađe generacije možemo djelovati usmenom predajom ili učeći ih revitaliziranim starim pjesmama i plesovima koje su zabilježene, a već zaboravljene.

O folklornoj glazbi istočne Slavonije saznajemo iz raznih terenskih istraživanja i radova, ali o zapadnoj Slavoniji nema dovoljno istraženih i zabilježenih terenskih istraživanja u kojima su vidljivi notni zapisi napjeva i plesova. Upravo zbog toga potrebno je dublje istražiti i zabilježiti izvorne napjeve i šetana kola koja su izvorna baština Požege i okolice.

6. Literatura:

Grada:

1. Arhiva KUD „Bektež“
2. Arhiva KUD „Berda“
3. Arhiva KUD „Ivan Goran Kovačić“
4. Arhiva KUD „Orljava“
5. Arhiva GKUD „Požega“
6. Arhiva KUD „Slavonija“
7. Arhiva KUD „Svilenka“

Literatura:

Andrić, I., (1969.), Slavonske narodne pjesme požeške doline, Slavonska Požega

Bauer, M., (2001.), 35. Đakovački vezovi, Revija. Đakovo: Novi TIME d.o.o.

Brkić-Maričević, A. (2010.). Pisme iz srednjeg Lipovca. JIB Zagreb.

Bunjevac, I. (r. 1952.) Osobni razgovor. 3.7.2016. Prostorije KUD-a „Šijaci“ - Biškupci

Ceribašić, N. (2003.). Hrvatsko, seljačko, starinsko i domaće. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.

Drenjančević, Z. (2013.). Slavonski tonski idiomi. Zagreb: Kolumna d.o.o.

Grgić, D. (r.1984.) Osobni razgovor 11.6.2016. Prostorije KUD-a „Berda“ – Brestovac

Hadžihusejnović-Valašek, M., Vinkešević, J. (1994.). Pjesmom na vezove. Đakovo: „Tipografija“ d.d.

Hervaćanin, I., (r. 1982.) Osobni razgovor. 6.7.2016. Prostorija KUD-a „I.G.Kovačić“ - Velika

Ivančan, I. (1971.). Folklor i scena. Zagreb: Muzička biblioteka

Janković, S. (1967.). Šokačke pismice. Vinkovci: „Iskra“.

Katić, A. (r. 1974.) i Bijelić, D., (r. 1948.) Osobni razgovor. 27.7.2016. Prostorije KUD-a „Bektež“ – Bektež.

Kožul, V., (r. 1966.) Osobni razgovor. 18.8.2016. Prostorije GKUD-a „Požega“ - Požega

Orišković, M. (2015). Kulturno umjetničko društvo „Slavonija“ Jakšić i njihov repertoar.

Pažin, D. (r. 1971.) Osobni razgovor. 14.7.2016. Prostorije KUD-a „Slavonija“ Jakšić, Jakšić.

Potnar B. (r. 1962.) Osobni razgovor. 22.7.2016. Prostorije KUD-a „Svilenka“ - Buk

Potnar B. (r. 1962.) Osobni razgovor. 25.7.2016. Prostorije KUD-a „Poljadija“ - Grabarje

Valentić, V., (r.1983.) i Kovačević, G., (r. 1972.) Osobni razgovor. 1.9.2016. Prostorije KUD-a „Orljava“ – Pleternica

Vinković, A. (r. 1953.) Osobni razgovor. 21.7.2016. Prostorije KUD-a „Slavonija“ – Jakšić.

Vinković, A. (r. 1953.) Osobni razgovor. 1.8.2016. Prostorije KUD-a „Požeška dolina“ – Požega.

Vitez, Z. i Muraj, A. (2001). Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha. Zagreb: Barbat.

Elektronički izvori:

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Buk_\(Pleternica\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Buk_(Pleternica)) (13.7.2016.)

<http://www.pleternica.hr/> (13.7.2016.)

<http://www.sokacki-portal.com/> (19.7.2016.)

<http://www.rva.hr/> (22.8.2016.)

<https://www.google.hr/maps> (7.8.2016.)

<https://www.034portal.hr/> (9.8.2016.)

<https://www.jaksic.hr/> (16.7.2016.)

<https://www.pozeska-kronika.hr/> (15.7.2016.)

7. Sažetak

Slavoniju karakterizira dvoglasno pjevanje, obično u manjoj skupini. Pjevanje započinje i vodi samo jedan pjevač ili pjevačica, dok svi ostali izvode pratnju. Pratnja glavnoj melodiji uglavnom je u tercama, uz bordunsku pratnju, dok su završeci u unisono ili u kvinti. Pleše se u zatvorenom kolu u kojem se istovremeno i pjeva. Ona kola u kojima se pjeva i pleše bez instrumentalne pratnje nazivamo *pivana šetana kola*.

Putem osobnih razgovora s voditeljima/icama i predsjednicima/icama KUD-ova Požeštine prikazani su njihovi napjevi u kojima se očituje glazba, ples, izrada nošnje i rekonstrukcija starih običaja i navike ljudi koje predstavljaju vrijednosti nekog naroda. Intervjuirala sam KUD „Slavonija“ Jakšić, KUD „Svilenka“ Buk, KUD „Poljadija“ Grabarje, KUD „Šijaci“ Biškupci, KUD „Orljava“ Pleternica, KUD „Ivan Goran Kovačić“ Velika, KUD „Bektež“ Bektež, KUD „Berda“ Brestovac, KUD „Požeška dolina“ Požega i GKUD „Požega“ Požega. Na terenskom istraživanju zvučno su snimljene probe svih deset KUD-ova, notografirane su pjesme i plesovi, kola uz instrumentalnu pratnju i šetana kola bez instrumentalne pratnje koja su izvorna baština Požeštine.

Kulturno umjetnička društva osnovana su s ciljem njegovanja i promicanja tradicijske kulture. Ovaj cilj KUD-ovi Požeštine za sada ostvaruju, a nastave li tako i dalje, uspjeh će održati i sačuvati svoje običaje i tradiciju koju su naslijedili od svojih predaka.

Ključne riječi: folklor, folklorna glazba, Slavonija, tradicija, kulturno umjetnička društva.

8. Summary

Two part singing, usually in small groups, is characteristic of Slavonia. A male or female singer begins and leads the song, accompanied by the rest of the singers. Two-part singing mainly develops in parallel shifts of the sections (most often in the third), with the accompanying voice singing the same basic tone. Singing in two voices with endings in unison or in the fifth is characteristic of the above mentioned singing. People dance in a closed *kolo* (a collective folk dance), which is mainly accompanied by singing. *Pivanokolo* is a type of *kolo* where people sing and dance with no instrumental background.

Several personal interviews with the heads and presidents of cultural ensembles from Požestina, a region in Slavonia, present the tunes which show music, dance, and making of folk costumes. They also bring a reconstruction of old customs and habits that reflect values of society.

Cultural ensembles are established with the aim of fostering and promoting traditional culture. This aim ensembles of Požestina have been successfully achieving so far, and if they continue to do so in future, their customs and inherited tradition will be preserved.

Key words: folklore, folklore music, Slavonia, cultural ensembles